

Jaarverslag 2018

Stichting Christelijk Speciaal
Onderwijs Apeldoorn,
te Apeldoorn

Samen werken aan kwaliteit

INHOUDSOPGAVE

Pagina:

Bestuursverslag:

Algemeen instellingsbeleid	4
Financieel beleid	41
Continuïteitsparagraaf	48
Verslag toezichthoudend orgaan	54
Kengetallen	55

Jaarrekening:

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	59
Balans per 31 december 2018	66
Staat van baten en lasten 2018	67
Kasstroomoverzicht 2018	68
Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans	69
Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	74
(Voorstel) bestemming van het resultaat	78
Gesegmenteerde staat van baten en lasten 2018	79
Gebeurtenissen na balansdatum	81
Verbonden partijen	82
Verantwoording subsidies	83
WNT-Verantwoording 2018	84
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	88
Ondertekening door bestuurders en toezichthouders	89

Overige gegevens:

Statutaire bestemming van het resultaat	91
Gegevens over de rechtspersoon	92
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	93

Bijlagen:

Specificatie balansposten	97
Reserves en voorzieningen per kostenplaats	98
Staat van baten en lasten 2018 per kostenplaats	100

BESTUURSVERSLAG

ALGEMEEN INSTELLINGSBELEID

Inleiding

In dit bestuursverslag wordt aandacht besteed aan de financiële activiteiten van de Stichting Christelijk Speciaal Onderwijs Apeldoorn in het jaar 2018.

Jaarrekening

De in dit verslag opgenomen jaarrekening 2018 van de Stichting Christelijk Speciaal Onderwijs Apeldoorn is opgesteld door Dyade Onderwijsbedrijfsvoering B.V. Deze jaarrekening is gecontroleerd door accountantskantoor DVE Accountants.

Kernactiviteiten en Beleid

Onder het bevoegd gezag van de Stichting Christelijk Speciaal Onderwijs Apeldoorn, met bevoegd gezag nummer 72464, vallen de onderstaande scholen:

<u>School</u>	<u>Brinnummer</u>
De Prinsenhof	01FJ
De Zonnehoek	02VX
De Boog	15DN

Doelstelling van de organisatie (Missie en visie)

CSO biedt met hart en expertise leer- en ontwikkelingsmogelijkheden voor leerlingen van 4 t/m 19 jaar met een specifieke onderwijskundige en/of ondersteuningsbehoefte die op of binnen het SBO-, ZML-, praktijkonderwijs een passend onderwijszorgarrangement geboden kan worden.

In het kader van het nieuwe strategisch beleidsplan zijn de kernwaarden, het identiteitsbewijs, de belofte en de missie opnieuw geformuleerd:

Zijn wie je bent

Hoe bijzonder en speciaal een leerling ook is: CSO Apeldoorn gelooft dat er in onze maatschappij plaats is voor iedereen. Samen bieden we een veilige schoolomgeving, waar je rust en vertrouwen vindt. Iedereen kent elkaar; je mag zijn wie je bent. Elke dag opnieuw. Op onze scholen bieden we leerlingen een plek waar ze zich gehoord én gezien voelen. We bereiden de leerlingen voor op een toekomst die bij hen past. Tegelijkertijd kijken we waar de samenleving behoefte aan heeft. Zo gaan we op weg naar een passend vervolg waar we trots op kunnen zijn!

Kwaliteit is het vertrekpunt

CSO Apeldoorn is in onze regio een sterke aanbieder in specialistisch onderwijs. Daar zijn we groot in. We delen onze christelijke identiteit en hebben dezelfde focus: de mogelijkheden van onze leerlingen benutten. Daarom gaan we voor een zo breed mogelijke ontwikkeling en een persoonlijke aanpak. Als stichting zetten we in op deskundig personeel met een hoog expertiseniveau. We werken vanuit ambitie en toewijding. Wij zijn CSO Apeldoorn: samen en toch ook uniek ... Net als al onze leerlingen!

De missie van CSO luidt:

Vanuit onze christelijke identiteit willen we leerlingen toerusten om met vertrouwen hun toekomst tegemoet te gaan.

Wij gaan uit van de mogelijkheden van ieder kind en willen hen begeleiden naar een passende plek in de maatschappij. Ons onderwijs bereidt hen daarop voor in een uitdagende omgeving, waarin ze zich gezien en gedragen voelen. Leerlingen mogen vanuit eigenheid hun talenten ontwikkelen.

Onze scholen werken in verbinding met elkaar: samen, maar toch uniek. Wij staan voor ontmoeting en dialoog en halen de samenleving in de school.

Leerlingen zijn voor ons uniek. Ze zijn een bron van inspiratie om ons werk te doen.

Iedere leerling heeft zijn eigen talenten en denkt mee over het eigen leerproces. Binnen de veilige omgeving van onze scholen kunnen de leerlingen zich ontwikkelen op basis van wederzijds vertrouwen en respect.

We zien ouders als partner: samen staan we voor de ontwikkeling van het kind.

We werken in dialoog met de samenleving die we beschouwen als een belangrijk referentiepunt.

Als je op een van onze scholen zit dan beloven wij jou, leerling:

- een veilige plek, waar je jezelf mag zijn
- iedere dag een warm welkom en nieuwe kansen
- dat je leert omgaan met jezelf en anderen
- dat we je vragen wat je nodig hebt om je te ontwikkelen
- dat je met plezier naar school gaat

Als uw kind op een van onze scholen zit dan beloven wij u, ouder/ opvoeder:

- een uitdagende en stimulerende leeromgeving
- dat we samen met u werken aan de ontwikkelingsmogelijkheden van uw kind
- dat we zeggen wat we doen en doen wat we zeggen, ook als het moeilijk is
- dat we werken vanuit respect, openheid, inspiratie en verantwoordelijkheid

Wat is onze unieke kracht?

We zijn goed in: de verbinding zoeken met de omgeving en het bieden van een veilige plek

We blinken uit in: samenwerken, werken aan een brede ontwikkeling van leerlingen en voorbereiding op de maatschappij

We zijn leidend in: kansen bieden, mogelijkheden benutten en unieke aandacht voor ieder kind

Waar mag men ons op aanspreken?

Eerlijk, onderscheidend en betrokken.

We spreken elkaar aan op: veiligheid, vertrouwen, naastenliefde, openheid en respect en expertise.

Wanneer hebben we onze belofte ingelost?

- Leerlingen hebben inzicht gekregen in hun (on)mogelijkheden.
- Leerlingen hebben een passende vervolgplek gevonden.
- Ouders en leerlingen zijn trots op wat er bereikt is.

Toelating en toegankelijkheid

Om toegelaten te worden tot één van de scholen van CSO is een TLV (Toelaatbaarheidsverklaring) nodig van het Samenwerkingsverband voor plaatsing in het SBO, (V)SO en PrO.

Leerlingen zonder christelijke achtergrond zijn welkom op de scholen. Van de leerlingen en de ouders wordt verwacht dat zij respect hebben voor de christelijke opvattingen volgens welke het onderwijs wordt vormgegeven.

Juridische structuur

De rechtspersoonlijkheid van het bevoegd gezag is een stichting. De Stichting Christelijk Speciaal Onderwijs Apeldoorn is op 2 november 1982 opgericht en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Apeldoorn onder dossiernummer 40103192. De juridische structuur is in 2018 niet gewijzigd. De statuten zijn ook niet aangepast.

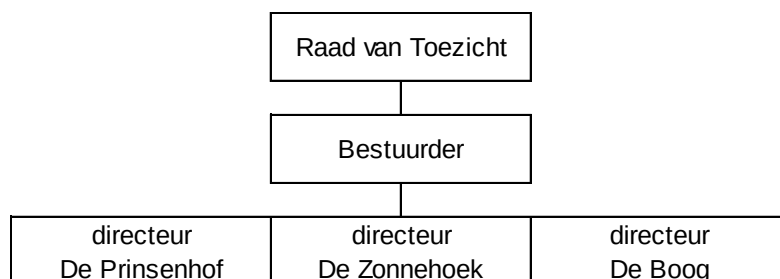
Organisatiestructuur

Tot augustus 2018 was er sprake van een Raad van Bestuur met een voorzitter en twee leden. Vanaf augustus 2018 worden de bestuurstaken uitgeoefend door één bestuurder.

Er is een Raad van Toezicht (RvT) die toezicht op de bestuurder uitoefent en onafhankelijk functioneert.

Op alle scholen zijn in de laatste twee jaar nieuwe directeuren benoemd.

Dit geeft het volgende organogram:

Governance ontwikkelingen

De stichting heeft zich in 2018 omgevormd van een Raad van Bestuur met drie leden naar een structuur met een enkele bestuurder. De RvT heeft primair contact en overleg met de bestuurder. Daarnaast is er ook contact met het directeurenoverleg, de Management Teams van de scholen en het GMR-platform.

Gezien de veranderingen op het niveau van bestuur en directies is de huidige bezetting van de RvT gecontinueerd totdat de overgang naar de nieuwe bestuursstructuur geheel is gerealiseerd. De leden van de RvT hebben allen al langer dan de toegestane termijn van acht jaar zitting in de RvT. De komende jaren zullen zij volgens een rooster van aftreden hun taken beëindigen.

Code goed bestuur

CSO hanteert de Code Goed Bestuur van de PO-raad en er zijn geen afwijkingen van die code. De scheiding tussen bestuur en toezicht is statutair vastgelegd.

Bestuurssamenstelling

Het bestuur is ultimo 2018 als volgt samengesteld:

Bestuurder : dhr. D.J. Rensink

De Raad van Toezicht is ultimo 2018 als volgt samengesteld:

Voorzitter : dhr. R.C.H. Steneker

Lid : dhr. P.J.H. Bouwsema

Lid : dhr. L. van Oorspronk

Bezoldiging bestuur en toezichthouders

De bestuurder heeft een benoeming bij de stichting ontvangt bezoldiging conform de bestuurderscao Voortgezet Onderwijs.

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een jaarlijkse onkostenvergoeding ter hoogte van € 1.000 per lid. De leden van de RvT hebben geen dienstverband bij de stichting. Er zijn geen voornemens om de leden van de Raad van Toezicht een dienstverband bij de stichting te geven. De vergoedingen vallen ruim binnen de kaders van de Wet bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

Bestuurlijke organisatie

In het jaarplan 2017-2018 waren onderstaande doelstellingen op het gebied van de bestuurlijke organisatie opgenomen. Achter de doelstellingen is de stand van zaken per januari 2019 opgenomen.

Resultaatafspraak	Progressie
De inrichting van het management op de scholen is afgestemd op de bestuurlijke inrichting van Stichting CSO	afgerond
Er is een systematiek van periodiek werkoverleg met managementrapportages ingevoerd	afgerond
De bezinning op de positie van CSO binnen de zorgstructuur Apeldoorn is afgerond en bij alle stakeholders bekend	afgerond

Voor 2018-2019 waren onderstaande doelstellingen geformuleerd. De progressie is weer de stand van zaken van januari 2019.

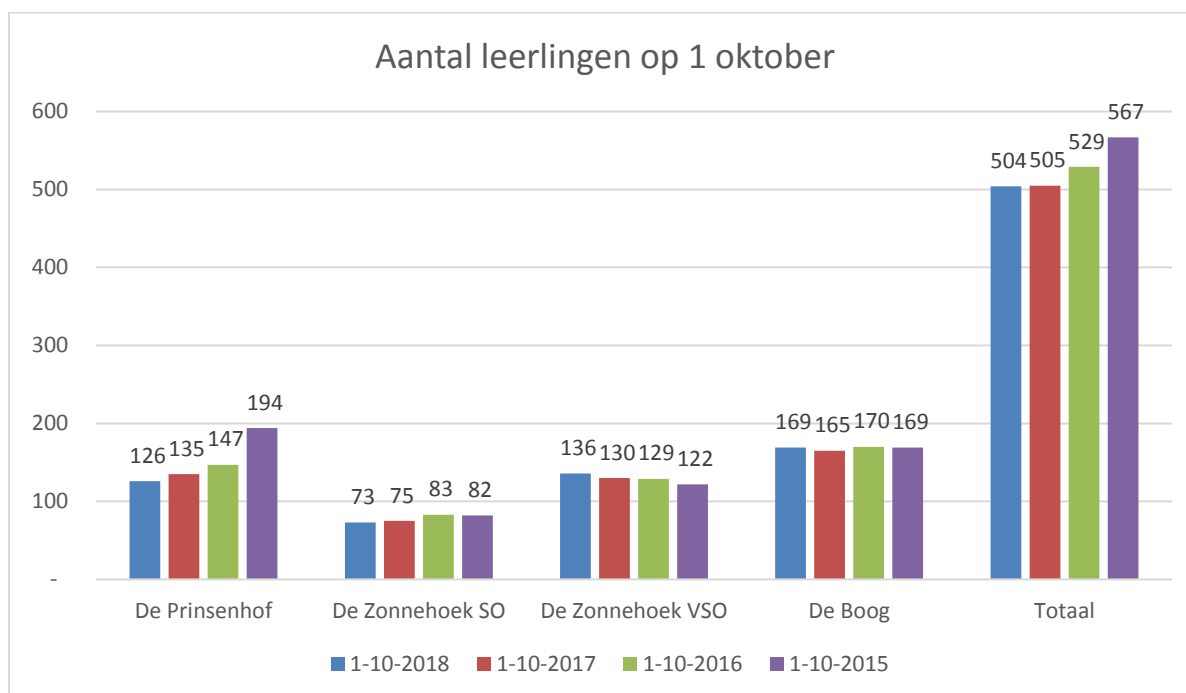
Resultaatafspraak	Progressie
Er is een strategisch beleidsplan CSO opgesteld voor de jaren 2019-2021	Afgerond
Een bezinning op de identiteit van CSO is afgerond	Doorschuiven 19/20
De systematiek van periodiek werkoverleg is gekoppeld aan managementrapportages	Afgerond

De bezinning op de positie van CSO binnen de zorgstructuur Apeldoorn is afgerond en bij alle stakeholders bekend	Afgerond
Een passende integrale communicatiestrategie CSO is uitgewerkt en in uitvoering	In uitvoering
Vernieuwde vormgeving Jaarverslag. Schooljaarverslagen opgenomen	Planning gereed

Bekostigingsgrondslag

Het aantal leerlingen op 1 oktober vormt de grondslag voor de bekostiging. In onderstaand overzicht wordt het aantal leerlingen op 1 oktober 2018 vergeleken met de leerlingaantallen in de jaren 2017, 2016 en 2015.

School	1-10-2018	1-10-2017	1-10-2016	1-10-2015
De Prinsenhof	126	135	147	194
De Zonnehoek SO	73	75	83	82
De Zonnehoek VSO	136	130	129	122
De Boog	169	165	170	169
Totaal	504	505	529	567

Belangrijkste kenmerken van het gevoerde financiële beleid

De hoofddoelstellingen voor het financiële beleid zijn:

- CSO voert een gezond financieel beleid, waarvoor de volgende kerncijfers een indicatie zijn: solvabiliteit, rentabiliteit en de ratio weerstandsvermogen.
- CSO bewaakt permanent de mate waarin financiële middelen met name ten dienste van de leerlingen worden aangewend, voor zowel de korte als de lange termijn.

De stichting stelt jaarlijks een financieel beleidsplan op voor de komende vier jaar. In 2018 is het plan voor 2019-2022 opgesteld. Dit is eind 2018 afgerond. Het plan bevat standaard:

- overkoepelende doelstellingen financieel beleid
- meerjarenbegroting
- investeringsbegroting
- risicoparagraaf
- ontwikkeling balansposities
- liquiditeitsbegroting

In het nieuwe strategisch beleidsplan is op het resultaatgebied financiën een gezond financieel beleid als te realiseren resultaat geformuleerd.

Algemeen instellingsbeleid

Het algemeen instellingsbeleid op stichtingsniveau is beschreven in het strategisch beleidsplan. In 2018-2019 is een nieuw strategisch beleidsplan opgesteld en vastgesteld. De doelstellingen per schooljaar op overkoepelend niveau zijn opgenomen in het jaarplan van de stichting. De doelstellingen per school zijn opgenomen in de schoolplannen en de jaarplannen van de scholen. In onderstaande tekst wordt alleen ingegaan op het overkoepelende beleid. De jaarverslagen van de scholen zijn opgenomen na het algemene deel van het bestuursverslag.

De doelstellingen voor 2018 zijn opgenomen in de jaarplannen 2017-2018 en 2018-2019. In dit bestuursverslag wordt met name ingegaan op de doelstellingen voor 2017-2018. De realisatie van de doelstellingen voor 2018-2019 zal voor een groot deel in 2019 plaatsvinden. Voor de periode januari 2019-augustus 2020 is eveneens een plan opgesteld. Dit overlapt deels met het plan voor 2018-2019. Waar relevant zijn de doelstellingen uit beide plannen opgenomen.

Onderwijs

Voor 2017-2018 waren onderstaande doelstellingen op het gebied van onderwijs geformuleerd. In de kolom progressie is de stand van zaken in januari 2019 opgenomen.

Resultaatafspraak	Progressie
• Het plan van aanpak voor het optimaliseren van de digitale leeromgeving is opgesteld	afgerond
• Alle CSO-scholen hebben inzicht gevende leerlingvolgsystemen m.b.t. de leeropbrengsten	afgerond
• Gezamenlijke scholingsagenda is opgesteld	afgerond

In het jaarplan 2018-2019 zijn onderstaande doelstellingen op het gebied van onderwijs opgenomen:

Resultaatafspraak	Progressie
De invoering AVG is succesvol afgerond	In uitvoering
Gezamenlijke scholingsagenda is opgesteld en in uitvoering	In uitvoering
De invoering van Officie 365 is verkend	In uitvoering

Voor 2019-2020 zijn de doelstellingen voor onderwijs en kwaliteit gecombineerd:

Resultaatafspraak	Progressie
Uitgangspunten en beleidskeuzes kwaliteitszorg CSO beschreven	Afgerond
Er is een oudertevredenheidsonderzoek uitgevoerd	Afgerond
De Monitor Goed Onderwijs is up to date op alle scholen en volledig gevuld	In uitvoering
De mogelijkheden om Audits onderwijskwaliteit in te voeren zijn verkend en als pilot uitgevoerd	In uitvoering; audits gepland
De Risico-inventarisatie en Evaluatie (RI&E) in het kader van Arbozorg is op alle scholen uitgevoerd en vertaald in een Plan van aanpak	In uitvoering
De invoering AVG is succesvol afgerond	In uitvoering
De invoering van Officie 365 is verkend	In uitvoering
Onderwijs op maat: afstemmen van het onderwijsaanbod op de leerbehoeftes van de leerlingen passend bij het uitstroomprofiel	In schoolplannen
Verdiepen van de mogelijkheden om het eigenaarschap meer bij leerlingen te leggen	In schoolplannen
Ouderbetrokkenheid vergroten en actief partnerschap ouders: We stimuleren éducatief partnerschap waarin school en ouders erop uit zijn om elkaar wederzijds te ondersteunen en proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen. We vragen van ouders hulp, input en feedback.	In schoolplannen

Voor alle scholen geldt dat naast de onderwijskwaliteit de verdere implementatie van het Passend Onderwijs het belangrijkste aandachtspunt is. De meeste onderwijskundige doelstellingen zijn geformuleerd op schoolniveau. Door de verschillen tussen de scholen zijn er weinig overkoepelende doelstellingen geformuleerd.

Onderwijsresultaten

Voor de onderwijsresultaten wordt verwezen naar de aparte jaarverslagen per school die aan het einde van het algemeen instellingsbeleid zijn opgenomen.

Kwaliteitszorg

In het jaarplan 2018-2019 waren de onderstaande doelstellingen op het gebied van kwaliteitszorg opgenomen.

Resultaatafspraak	Progressie
• Er is een oudertevredenheidsonderzoek uitgevoerd	in uitvoering
• De Monitor Goed Onderwijs is ingevoerd op alle scholen	in uitvoering

De doelstellingen voor 2019-2020 zijn:

Resultaatafspraak	Progressie
• Er is een oudertevredenheidsonderzoek uitgevoerd	Afgerond
• De Monitor Goed Onderwijs is up to date en op alle scholen en volledig gevuld	In uitvoering
• De mogelijkheden om Audits onderwijskwaliteit in te voeren zijn verkend en als pilot uitgevoerd	Gereed 03-2019
• De Risico-inventarisatie en Evaluatie (RI&E) in het kader van Arbozorg is op alle scholen uitgevoerd en vertaald in een Plan van aanpak	Gereed 03-2019

Voor 2019 zijn de doelstellingen samengevoegd met de doelstellingen voor het onderwijs aangezien deze twee onderwerpen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Personeel

Algemeen

We willen kwalitatief goed onderwijs aanbieden met voldoende en gekwalificeerd personeel. Ons integraal personeelsbeleid is daarop gericht. De invoering van Passend Onderwijs heeft onder meer gezorgd voor een daling van de leerlingaantallen en daarmee een daling van de inkomsten, wat betekent dat de formatieve inzet moet worden teruggebracht.

De doelstelling op het gebied van integraal personeelsbeleid was voor 2017-2018:

Resultaatafspraak	Progressie
Het welbevinden van personeel wordt in kaart gebracht met de Work Ability Index (WAI)	afgerond

De doelstelling voor 2018-2019 is:

Resultaatafspraak	Progressie
- Beleid Duurzame Inzetbaarheid medewerkers is opgesteld - Gesprekkencyclus is geactualiseerd en in uitvoering - Het voortschrijdend gemiddeld ziekteverzuimcijfer 2018 ligt op of beneden het landelijk gemiddelde van de sector	Gepland 2019-2020 Startbijeenkomst voorjaar 2019 In uitvoering

Voor 2019-2020 zijn de doelstellingen:

Resultaatafspraak	Progressie
- Onderzoeken van mogelijkheden om het thema Leren van en met elkaar vorm te geven en verbindingen te leggen op alle niveaus in de CSO organisatie met aandacht voor een gezamenlijke scholingsagenda - Beleid Duurzame Inzetbaarheid medewerkers is opgesteld : kaders formuleren voor leeftijdsbewust personeelsbeleid - Gesprekkencyclus is geactualiseerd en in uitvoering - Verzuimreductie: actief sturen om het voortschrijdend gemiddeld ziekteverzuimcijfer op of beneden het landelijk gemiddelde van de sector te krijgen conform het verzuimbeleid CSO - Professioneel statuut CSO - Werkverdelingsplan (PO) en Taakbeleid (VO), conform CAO 2018 - Optimaliseren fysieke omstandigheden scholen en optimaliseren werkklimaat personeel en leerlingen	Start augustus 2019 Gepland 2019-2020 Startbijeenkomst mei 2019 In uitvoering In uitvoering In uitvoering In uitvoering

Inzet middelen werkdrukverlichting

Vanaf augustus 2018 wordt per leerling in het PO € 155,55 per schooljaar ontvangen voor de verlaging van de werkdruk. Deze middelen zijn in overleg met de teams ingezet.

Om te bepalen hoe de middelen ingezet moesten worden is een enquête afgenomen waarin de medewerkers konden aangeven hoe zij de middelen wilden inzetten. Op basis hiervan is een voorstel gemaakt.

Het proces op De Prinsenhof en De Zonnehoek bestond uit de volgende stappen:

1. Brief en akkoord besproken in de MR-vergadering en in overleg met PMR is een plan gemaakt om met het team te bespreken wat de bestemming van het geld kan worden.
2. PMR heeft een bijeenkomst voor het team georganiseerd.
3. De uitkomsten van deze middag zijn besproken in een vergadering van de PMR.
4. De directie schrijft een bestedingsplan.
5. De PMR keurt dit bestedingsplan goed.
6. Eventuele vacatures worden uitgezet.
7. Op de teamvergadering wordt de werkdrukscan uitgezet.
8. Een jaar later wordt deze nogmaals afgenomen om te bezien wat het resultaat is van de genomen maatregelen.

De Prinsenhof heeft de middelen ingezet voor een onderwijsassistent. De Zonnehoek heeft de middelen ingezet voor:

- 0,25 fte onderwijsassistent: woensdag- en vrijdagmorgen, hulp in klas, administratieve taken werkgroepen, ondersteuning pauze.
- 0,35 fte onderwijsassistent: extra handen onderbouw en zorg-/structuurgroepen
- Extra inzet beweegwijs: onderbouw (ma/vrij) en bovenbouw (do)

Andere genomen maatregelen om de werkdruk te verlagen waren:

- Aanpassen schooltijden naar het vijf gelijke dagen model: juiste verhouding tussen de lesuren en overige uren van teamleden en leerlingen.
- Afnames werkdrukscan met daarbij een toelichting.
- Bestedingsplan voor inzet middelen per locatie.
- Werken volgens organisatie-model van Sterk Speciaal: organisatiestructuur, ontwikkelteams (uren in taakbeleid), heldere besluitvormingsprocedure, effectief vergaderen
- Voor de zomervakantie de jaarplanning/-kalender naar het team
- Training omgaan met moeilijk verstaanbaar gedrag: preventief, wat te doen bij opbouw van spanning, leren omgaan met je eigen sterke kanten en valkuilen – training voor SO en VSO team.
- Daarnaast op studiedag in voorjaar ochtend met het hele team om visie en afspraken te maken rondom moeilijk verstaanbaar gedrag.

Personele bezetting

Per 31 december 2018 waren 153 personen in dienst van het bestuur, samen hadden zij een totale betrekkingsomvang van 97,3167 fte. In onderstaande tabel is de opbouw van het personeelsbestand per 31 december 2017 weergegeven. De formatieve inzet op 31 december 2018 is 4,6 fte lager dan de formatieve inzet per 31 december 2017. De lagere formatieve inzet wordt veroorzaakt door afname van de totale formatieve inzet De Prinsenhof en De Zonnehoek. Bij De Prinsenhof is de formatieve inzet met 3,4 fte afgenomen, dit betrof zowel de leerkrachten als het ondersteunend personeel. Bij De Zonnehoek is de formatieve inzet met 1,6 fte afgenomen, dit betrof de formatieve inzet bij de leerkrachten. Bij het ondersteunend personeel was er sprake van een uitbreiding. Bij de

Boog is de formatieve inzet met 0,5 fte toegenomen. Dit betrof de inzet bij de leerkrachten, de omvang van het management bij De Boog is in 2018 verlaagd.

Personele bezetting op 31 december 2018

functie	wtf totaal	wtf Prinsenhof	wtf Zonnehoek	wtf Boog	wtf bestuur
directie	4,9000	0,8000	2,6000	0,8000	0,7000*
leerkrachten	59,2910	13,7015	27,9050	17,6845	0,0000
ondersteunend personeel	33,1257	3,1328	26,8751	3,1178	0,0000
totaal	97,3167	17,6343	57,3801	21,6023	0,7000*

* Dit is inclusief een tijdelijke uitbreiding van 0,2 fte. De reguliere formatieve inzet is 0,5 fte.

Personele bezetting op 31 december 2017

functie	wtf totaal	wtf Prinsenhof	wtf Zonnehoek	wtf Boog	wtf bestuur
directie	4,9345	0,8000	1,8000	1,6345	0,7000
leerkrachten	63,2012	15,6673	31,2394	16,2945	0,0000
ondersteunend personeel	33,7811	4,5653	25,9980	3,2178	0,0000
totaal	101,9168	21,0326	59,0374	21,1468	0,7000

Zaken met een behoorlijke personele betekenis en personele ontwikkeling

Door het Passend Onderwijs daalt het aantal leerlingen dat verwezen wordt naar het speciaal (basis) onderwijs. Leerlingen krijgen in beginsel binnen het reguliere onderwijs aanvullende zorg. Het uitgangspunt is ook dat niet voor een duurdere onderwijsvorm wordt gekozen, als een goedkopere mogelijk is. Daarnaast is er sprake van een daling van het totale leerlingenaantal, waarvan de gevolgen de komende jaren met name in het Voortgezet Onderwijs zichtbaar zullen worden. Dit betekent dat alle drie de scholen te maken krijgen met dalende leerlingaantallen, wat resulteert in lagere inkomsten.

Om de lasten in evenwicht te brengen met de baten, zal met name de formatieve inzet moeten worden teruggebracht. Dit zal zoveel mogelijk via natuurlijk verloop worden gerealiseerd. Er is op 31 december 2018 geen sprake van plaatsing in het risicodragend deel van de formatie (rddf). Er is ook geen melding naar de PO-raad gestuurd over te verwachten rddf-plaatsing

In juli 2018 is via een ministeriële regeling het verzoek om de ketenbepaling voor de invalkrachten in het primair onderwijs buiten te werking te stellen, vastgesteld. Hierdoor wordt het makkelijker om met dezelfde vervangers te blijven werken, wat beter is voor de rust in de groepen.

Werkgevers die op of na 1 juli 2015 een transitievergoeding hebben betaald bij ontslag wegens langdurige arbeidsongeschiktheid kunnen een compensatie krijgen van het UWV. Deze kosten kunnen in 2020 worden gedeclareerd. Met dit laatste is in de jaarrekening rekening gehouden.

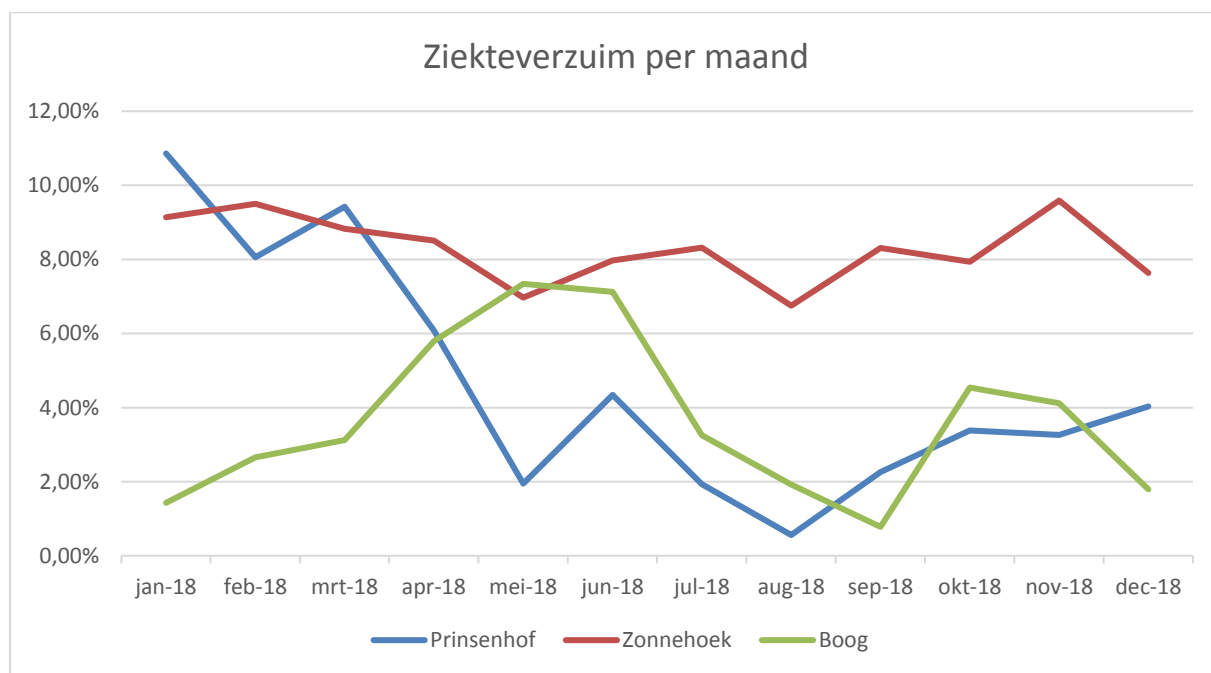
Ziekteverzuim

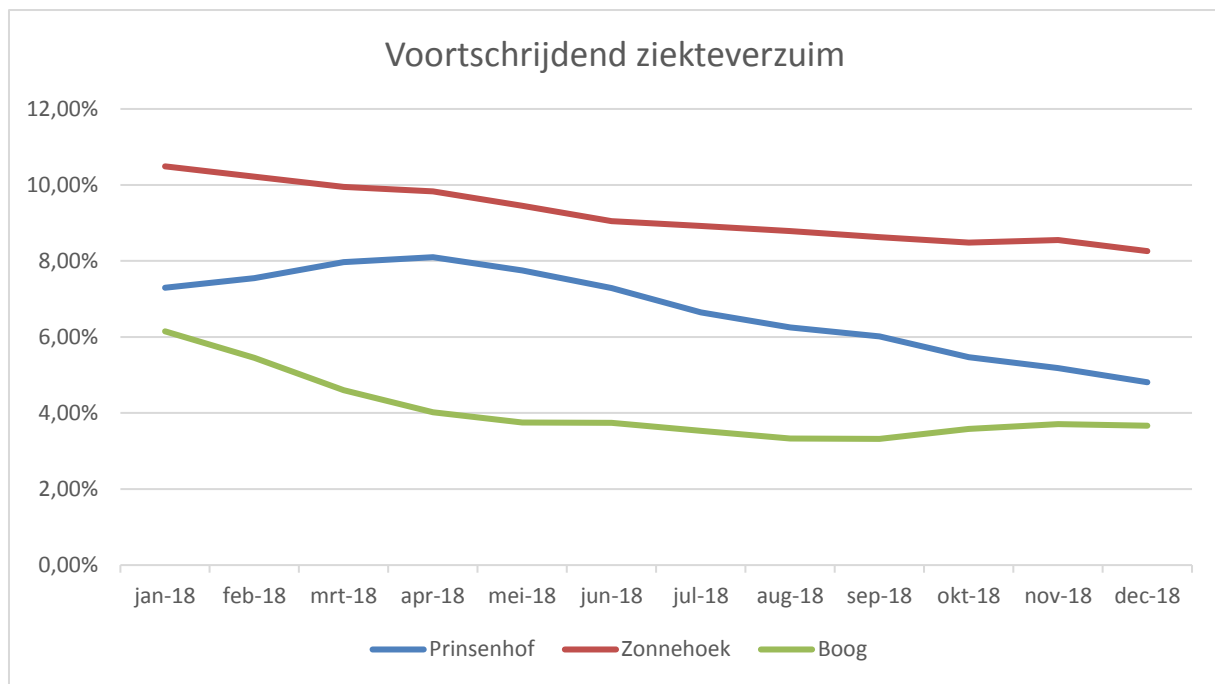
In onderstaande tabel is het ziekteverzuim van de scholen per maand weergegeven. Daarnaast het voortschrijdend ziekteverzuim tot en met de betreffende maand opgenomen. Dit betreft een twaalfmaands-gemiddelde. Het voortschrijdend gemiddelde van juli 2018 is het procentuele verzuim in de

periode van augustus 2017 t/m juli 2018. Hierbij is rekening gehouden met wijzigingen in de formatieve inzet.

Op alle scholen is het ziekteverzuim in 2018 sterk gedaald.

Maand	Prinsenhof		Zonnehoek		Boog	
	Ziekte%	Voort. ziekte%	Ziekte%	Voort. ziekte%	Ziekte%	Voort. ziekte%
Januari 2018	10,86%	7,30%	9,14%	10,49%	1,43%	6,15%
Februari 2018	8,06%	7,55%	9,50%	10,22%	2,66%	5,45%
Maart 2018	9,42%	7,97%	8,83%	9,95%	3,12%	4,60%
April 2018	6,08%	8,10%	8,51%	9,83%	5,79%	4,02%
Mei 2018	1,95%	7,75%	6,97%	9,45%	7,34%	3,75%
Juni 2018	4,34%	7,29%	7,97%	9,05%	7,12%	3,74%
Juli 2018	1,93%	6,65%	8,32%	8,92%	3,25%	3,53%
Augustus 2018	0,56%	6,25%	6,75%	8,79%	1,92%	3,33%
September 2018	2,26%	6,02%	8,31%	8,63%	0,78%	3,32%
Oktober 2018	3,38%	5,47%	7,94%	8,48%	4,54%	3,58%
November 2018	3,26%	5,18%	9,59%	8,55%	4,12%	3,71%
December 2018	4,03%	4,81%	7,63%	8,26%	1,79%	3,67%

De afgelopen jaren is een aantal keer gekeken naar de kosten en baten van “Eigen risico drager” (ERD) m.b.t. het vervangen van personeel dat valt onder het Vervangingsfonds. Tot nu toe heeft het onderzoek steeds aangegeven dat het effect van ERD negatief zou zijn voor CSO. Op basis van deze conclusie is besloten bij het Vervangingsfonds aangesloten te blijven.

In 2018 is opnieuw worden bekeken of ERD voordelig zou zijn. De conclusie was hetzelfde. In 2019 zal het onderzoek worden herhaald.

Beleid inzake beheersing aanvragen uitkeringen na ontslag

Het beleid van het bestuur is erop gericht dat wordt voorkomen dat personeelsleden worden ontslagen. Indien daarvan wel sprake is, ondersteunt het bestuur het betreffende personeelslid op een adequate en financieel verantwoorde manier in het vinden van een andere betrekking. Hierbij kan ook worden gedacht aan het aanbieden van een loopbaanbegeleidingstraject waarbij een nieuwe werkring buiten het onderwijs wordt gevonden.

In 2018 was er geen sprake van gedwongen ontslag op basis van formatiedaling. Van een aantal medewerkers is in goed overleg afscheid genomen via een regeling.

Horizontale verantwoording

De formele horizontale verantwoording is vormgegeven via de medezeggenschapsraden en het platform gemeenschappelijke medezeggenschapsraad.

Ten behoeve van het strategisch beleidsplan is een stakeholder/issue analyse uitgevoerd. Er is bepaald:

- wie de belangrijkste stakeholders zijn
- issues die bij de stakeholders m.b.t. CSO leven
- succesfactoren die van belang zijn in het omgaan met de stakeholders
- de wensen van CSO naar de stakeholders (issues vanuit het CSO)

In het kader van de kwaliteitszorg worden jaarlijks tevredenheidsonderzoeken uitgevoerd. In 2018 zijn oudertevredenheidsonderzoeken uitgevoerd. Op basis van de resultaten van de onderzoeken zijn per school verbeterpunten in kaart gebracht. De vervolgacties in de vorm van ontwikkeling van beleid, of directe implementatie van de aanpassingen vinden plaats in het schooljaar na het onderzoek. Zie hiervoor ook de jaarverslagen van de scholen.

Klachtenafhandeling

CSO beschikt over een klachtenregeling. De kern van het klachtenbeleid is dat klachten over de dagelijkse gang van zaken in de school in onderling overleg tussen ouders, leerlingen, personeel en de schoolleiding op een adequate manier worden afgehandeld. Indien dat gelet op de aard van de klacht niet mogelijk is of als afhandeling niet naar tevredenheid is verlopen, kan men een beroep doen op de klachtenregeling.

Samengevat zijn de volgende stappen beschreven:

- 1 naar de schoolcontactpersonen
- 2 naar de externe vertrouwenspersoon
- 3 naar de landelijke klachtencommissie

De scholen zijn aangesloten bij de Landelijke Geschillencommissie Bijzonder Onderwijs.

In 2018 is een drietal klachten na afstemming met het bestuur en na goed overleg met betrokkenen opgelost. Er zijn geen klachten ingediend bij de landelijke klachtencommissie.

Verbonden partijen

Vanaf 1 augustus 2014 zijn De Zonnehoeck (SO) en De Prinsenhof verbonden aan het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Apeldoorn PO. De Zonnehoeck (VSO) en De Boog zijn verbonden aan het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Apeldoorn VO. Door de aangesloten schoolbesturen wordt gezamenlijk vormgegeven aan een stelsel waarbij sprake is van flexibele inrichting van de speciale onderwijszorg. Hierdoor zijn besturen en scholen in Apeldoorn en omstreken in staat aan de zorgvraag en zorgplicht te voldoen.

Het samenwerkingsverband PO heeft eind 2017 besloten een deel van het positieve resultaat over 2017 uit te keren aan de betrokken scholen. Dit betekent voor De Prinsenhof en de Zonnehoeck samen een eenmalige uitkering van € 79.000. Dit bedrag is in 2018 worden ingezet voor het uitbreiden van de zorgstructuur door het extern inlenen of het inzetten van eigen specialisten op gebieden waar de scholen uitbreiding van de expertise kunnen gebruiken. Daarnaast zijn de middelen ingezet voor extra scholing om de interne expertise verder uit te breiden.

De Stichting Vrienden van De Zonnehoeck is verbonden aan de Stichting CSO. De Stichting Vrienden heeft ten doel het verwerven en beheren van middelen ten behoeve van de ondersteuning van de activiteiten in het belang van De Zonnehoeck. Er zijn in 2018 geen ontwikkelingen geweest binnen de vriendenstichting die van invloed zijn op de stichting en de scholen.

Samenwerking

Experiment Prinsenhof- Markerichtersveld (experimenteerplan SBO en SO)

In april 2018 is een experimenteeraanvraag gedaan bij OCW voor een onderwijsinhoudelijk gerichte samenwerking tussen SBO De Prinsenhof en SO Markerichtersveld, vallend onder het bevoegd gezag van de Onderwijsspecialisten. Het doel is om samen een breed gedifferentieerde school in te richten voor primair onderwijs, waarin de uitstekende en gespecialiseerde onderwijsondersteuning voor

leerlingen hét kenmerk van de school is. In augustus 2018 is een gezamenlijke kleutergroep gestart. In oktober 2018 is een tweede gezamenlijke kleutergroep gestart.

Project de Meerwaarde: deelname Zonnehoek

Voor een aantal kinderen is er in het SWV Apeldoorn geen passende onderwijsondersteuning terwijl er wel sprake is van onderwijsperspectief. Het gaat om kinderen met een matige tot (zeer) ernstige verstandelijke beperking, soms in combinatie met een ernstige beperking, en moeilijk verstaanbaar gedrag; EMB+. Een aantal betrokken organisaties heeft de handen ineen geslagen om gezamenlijk een passend aanbod te creëren. CSO Zonnehoek, Onderwijsspecialisten De Kroon, 's Heerenloo en Passarel. Het project zal in augustus 2019 starten.

De scholen werken al meerdere jaren met diverse organisaties samen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om andere onderwijsinstellingen of landelijke overkoepelende organisaties. Hierbij moet worden gedacht aan het Landelijke werkverband speciaal basisonderwijs, Lecso (Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs), Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs.

Er wordt tevens samengewerkt met ondersteunende organisaties zoals de IJsselgroep, zorginstelling 's-Heerenloo, de arbodienst en de landelijke besturenorganisaties.

Binnen de gemeente Apeldoorn wordt samengewerkt met de gemeente en met de andere scholen, onder andere via de LEA (lokaal educatieve agenda).

ANBI-status

In 2017 is de ANBI-status aangevraagd voor Stichting CSO. Deze is begin 2018 verleend.

Huisvesting

De scholen streven naar een huisvestingssituatie die voldoet om de onderwijskundige doelstellingen te realiseren. Hiervoor beschikken de scholen over een eigen schoolgebouw. In 2018 hebben geen grote wijzigingen op huisvestingsgebied plaatsgevonden. Bij de Prinsenhof was tot augustus 2018 sprake van inwoning van een aantal groepen leerlingen van Leerplein055. Vanaf augustus 2018 heeft SO Markerichtersveld zijn intrek genomen in het gebouw op basis van medegebruik.

Bij alle scholen heeft groot onderhoud plaatsgevonden. Dit betrof regulier groot onderhoud in lijn met de meerjarenonderhoudsplannen.

Voor 2018-2019 was de doelstelling het verkennen van de mogelijkheden van het gebruik van zonne-energie voor de CSO-gebouwen. Deze mogelijkheden zijn verkend. Er is ESD+ subsidie voor de Boog en de Prinsenhof aangevraagd en voorjaar 2019 verkregen. De plannen zullen in 2019 worden gerealiseerd.

Zaken met politieke of maatschappelijke impact

Het afgelopen jaar is het onderwijs veel in het nieuws geweest over de salariering en de werkdruk. Er is zelfs gestaakt. Stakingen in het onderwijs hebben altijd een grote impact doordat de leerlingen moeten worden opgevangen. De extra aandacht voor het onderwijs heeft onder andere gezorgd voor extra middelen voor de werkdrukvermindering en een behoorlijke salarisverhoging in de nieuwe cao. Binnen de CSO hebben weinig medewerkers meegedaan aan de stakingen.

In 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming van kracht geworden. Deze verordening heeft belangrijke consequenties voor het onderwijs. Het gaat daarbij niet alleen om de gegevens-uitwisseling, maar ook privacybescherming, bijvoorbeeld om de foto's op de website e.d. De stichting heeft in 2018 het beleid vastgelegd in het document Informatiebeveiligings- en privacy beleid. Er is een externe Functionaris Gegevensbescherming aangesteld.

De aandacht voor het klimaat en het nieuwe klimaatakkoord hebben ook voor de CSO gevolgen. De stichting en de scholen willen hun steentje bijdragen aan de verduurzaming. De focus ligt in eerste instantie op het gebruik van zonne-energie en isolatie.

Stellige bestuurlijke voornemens

De stichting heeft voor 2019 geen stellige voornemens met grote financiële impact anders dan de voornemens zoals zijn opgenomen bij de diverse onderdelen van het jaarplan. Er zijn in 2019 nog geen bestuursbesluiten genomen die een belangrijke wijziging van het beleid betekenen of die een grote financiële impact hebben.

Besteding van de middelen uit de prestatieboxregeling

Vanaf 2012 ontvangen de scholen subsidie in het kader van de prestatiebox. Voor de scholen Prinsenhof en Zonnehoek ligt een bestuursakkoord met daarin opgenomen prestatieafspraken tussen het ministerie en de PO-raad aan ten grondslag. De vier actielijnen in het bestuursakkoord zijn:

1. Talentontwikkeling door uitdagend onderwijs
2. Een brede aanpak voor duurzame onderwijsverbetering
3. Professionele scholen
4. Doorgaande ontwikkelijnen

De middelen zijn in 2018 met name ingezet voor de doorgaande ontwikkelijnen en de duurzame onderwijsverbetering.

Jaarverslag De Prinsenhof

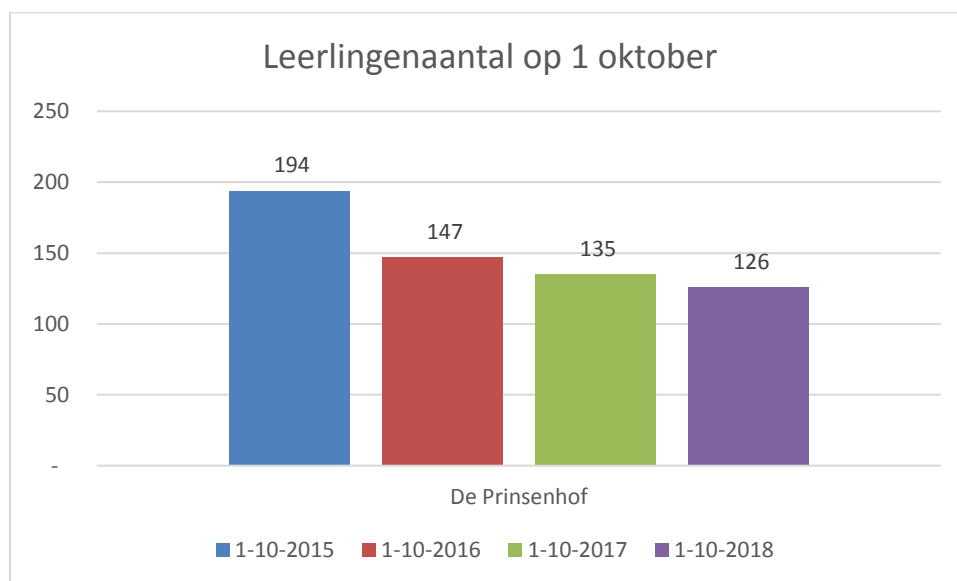
Schoolprofiel

De Prinsenhof is een christelijke school voor speciaal basisonderwijs voor leerlingen van 4 tot 12 jaar. Wij accepteren ieder kind zoals hij of zij is en er is ruimte voor verschillen en mogelijkheden. Wij zien vertrouwen als de basis voor groei. Wij bieden een veilige plek waar kinderen zichzelf, hun mogelijkheden en hun grenzen leren kennen. Samen vieren we successen en lossen we problemen op. We gaan op zoek naar de talenten van ieder kind. Daarnaast hebben de kinderen een actieve rol in hun eigen ontwikkeling. Leerlingen leren van en met elkaar. Wij bereiden ze voor om zo zelfstandig mogelijk te functioneren in het vervolgonderwijs en in de maatschappij. Ouders zijn belangrijke gesprekspartners voor ons. Wij werken met hen samen vanuit vertrouwen en respect.

Ontwikkeling leerlingenaantallen

Op dit moment heeft de Prinsenhof 135 leerlingen. Het leerlingenaantal daalt al langere tijd als gevolg van demografische ontwikkelingen en Passend Onderwijs. De afgelopen 4 jaar is het leerlingenaantal op De Prinsenhof met 70 gedaald. Echter merken we de laatste 2 jaar dat de daling van het leerlingenaantal afvlakt. Zowel in 2017 als in 2018 is het leerlingenaantal maar met 10 leerlingen gedaald. In de prognose verwachten we per 1 oktober 2021 te stabiliseren op ongeveer 100 leerlingen. De prognose is gerelateerd aan het aantal schoolverlaters en aan de verwachte instroom van nieuwe leerlingen.

De leerlingen die instromen komen vanuit een voorschoolse setting, het regulier basisonderwijs of een andere school voor speciaal basisonderwijs. Een enkele keer maakt een leerling van het speciaal onderwijs een overstap naar onze school.

De leerlingen zijn verdeeld over 10 groepen. We merken dat de verschillen in een groep soms te groot kunnen worden. Vooral op leerstofgebied en sociaal-emotioneel functioneren kunnen verschillen tussen kinderen zo groot worden, dat het onderwijs daar op in moet spelen.

Vanaf 8 à 9 jaar werken we daarom toe naar plaatsing in de Praktijkstroom of Theoriestroom. De P-stroom is vooral praktisch georiënteerd. We bieden een goede afwisseling tussen met je 'hoofd' werken en met je 'handen' werken. De T-stroom is meer theoretisch. Kenmerken voor beide stromen is het werken op eigen niveau en het ervaren van veel structuur en veiligheid. Bij plaatsing in de P-stroom of T-stroom wordt rekening gehouden met het leervermogen (IQ), het sociaal-emotioneel

functioneren, de werkhouding en eventueel de leerachterstand van een kind. Per cursusjaar bekijken we opnieuw wat het kind vraagt van ons onderwijs en welke stroom het meest geschikt is.

Het SO Markerichtersveld maakt sinds augustus 2018 mede gebruik van ons gebouw. Samen hebben we een experimenteerbeschikking aangevraagd in het kader van Passend Onderwijs bij het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap. Het doel van het experiment is het realiseren van een gefaseerde overgang van speciaal naar regulier onderwijs. Door verdergaande samenwerking wordt onderzocht of leerlingen van het SO kunnen integreren binnen het onderwijs van het SBO. Op basis van deze experimenteerbeschikking is in augustus 2018 een gecombineerde kleutergroep (groep C) gestart. Met ingang van 29 oktober is er een tweede gecombineerde kleutergroep (groep B) gestart.

Verdeling klassen en aantal leerlingen schooljaar 2018-2019

Onderbouw	Groep B	leerjaar 1, 2	3 leerlingen
Onderbouw	Groep C	leerjaar 1, 2	11 leerlingen
Onderbouw	Groep D	leerjaar 3, 4	14 leerlingen
Onderbouw	Groep E	leerjaar 4, 5	17 leerlingen
Onderbouw	Groep I	leerjaar 5, 6	13 leerlingen
Onderbouw	Groep J	leerjaar 6, 7	15 leerlingen
Bovenbouw	Groep K	leerjaar 6, 7	16 leerlingen
Bovenbouw	Groep L	leerjaar 8	14 leerlingen
Bovenbouw	Groep O	leerjaar 6, 7	17 leerlingen
Bovenbouw	Groep P	leerjaar 8	15 leerlingen

Bijzondere activiteiten en gebeurtenissen

Zoals hierboven al beschreven zijn we dit jaar gestart met een experiment. Het doel van het experiment is het realiseren van een gefaseerde overgang van speciaal naar regulier onderwijs. Door verdergaande samenwerking wordt onderzocht of leerlingen van het SO kunnen integreren binnen het onderwijs van het SBO. Inmiddels zijn er twee gecombineerde kleutergroepen. Bij plaatsing wordt gekeken naar de ondersteuningsbehoefte van de leerlingen. Vervolgens wordt in overleg met IB-ers en leerkrachten van beide scholen bekeken in welke kleutergroep de leerling geplaatst wordt. Onder leiding van een projectleider vinden er visiebijeenkomsten plaats. Tijdens deze bijeenkomsten wordt door de managementteams van beide scholen gesproken over de gezamenlijke visie en de vertaling naar concrete activiteiten voor de komende schooljaren. Later in het proces zullen ook bijeenkomsten met beide teams volgen.

Sinds september 2018 werken we met iPads. Op de iPads staat de digitale verwerkingssoftware van Gynzy. Deze verwerkingssoftware wordt in eerste instantie ingezet bij rekenen. Later breiden we uit met taal, lezen, spelling en woordenschat. Het team heeft hiervoor scholing gevolgd. Onder leiding van een externe schrijver we met het hele team het schoolplan voor de periode 2019-2022. Als team zijn we op zoek gegaan naar onze collectieve ambitie. Een proces waarbij we met elkaar de dialoog hebben gevoerd en op zoek zijn gegaan naar datgene dat ons bindt. Waar staan wij op De Prinsenhof voor? Wat willen wij betekenen voor leerlingen en ouders? Een prachtige proces met boeiende gesprekken en een concrete uitkomst in de vorm van het identiteitsplan. Na de waarom-vraag hebben we tijdens een volgende bijeenkomst het wat beantwoord: als dit is wat willen, wat gaan we dan doen? Wat krijgt prioriteit en wat doen we niet meer of anders? Het identiteitsbewijs is afgerond en een raamwerk voor het meerjarenplan is gemaakt. In april 2019 volgt een laatste bijeenkomst.

Opbrengsten

Jaarlijks worden de leeropbrengsten van de schoolverlaters in kaart gebracht. Dit betreft de uitstroomgegevens in samenhang met de eindresultaten.

Voor het cursusjaar 2017-2018 is daarbij gebruik gemaakt van de normering die door de Inspectie van het Onderwijs wordt gehanteerd. Bij deze normering is rekening gehouden met wat gemiddeld genomen verwacht kan worden van scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie qua (cognitieve) capaciteiten. Het betreft de inzichtelijke vakgebieden Begrijpend Lezen en Rekenen-Wiskunde.

2017-2018

groep	lIn meetellend	Gem. IQ	vak	Gem. vs	Onder- grens	vak	Gem. vs	Onder- grens
P	13	88,76	BL	44,46	(32)	R&W	85,23	(83)
L*	14	71,28	BL	20,21	(19)	R&W	54,35	(64)
allen	27	79,70	BL	31,88	(26)	R&W	69,22	(74)

* = Praktijkstroomgroep BL = begrijpend lezen R&W = rekenen & wiskunde vs = vaardigheidsscore

Toelichting op bovenstaand overzicht

- Voor elk schooljaar zijn de opbrengsten per groep in kaart gebracht. De laatste regel geeft steeds het gemiddelde van deze 2 groepen weer.
- Leerlingen die in het betreffende schooljaar of het schooljaar daarvoor zijn ingestroomd op De Prinsenhof, zijn niet meegenomen in de berekening (zij hebben te kort deelgenomen aan het onderwijsaanbod van onze school).
- Wat betreft de vakgebieden Begrijpend Lezen en Rekenen-Wiskunde wordt het gemiddelde niveau afgezet tegen het gemiddelde IQ van de betreffende schoolverlatersgroep. In een door de inspectie aangeleverde tabel, zijn ondergrenzen van vaardigheidsscores aangegeven in relatie tot het gemiddeld IQ.
- Het doel voor 2018 was dat de gezamenlijke scores van de verschillende schoolverlatersgroepen bij zowel begrijpend lezen als rekenen en wiskunde boven de ondergrens van de inspectie liggen.
- Op het gebied van Begrijpend Lezen zijn de opbrengsten dit jaar volgens verwachting en in lijn met onze doelen. Met betrekking tot Rekenen-Wiskunde blijkt dat het gemiddelde niet meer opgetrokken wordt door een groter aantal leerlingen in de Praktijk-stroom. We zien al jaren dat het aantal leerlingen binnen de Theorie-stroom aan het dalen is en binnen de Praktijk-stroom stabiliseert.
De analyse heeft geleid tot aanpassingen in het aanbod van werkvormen binnen het rekenonderwijs. In het schooljaar 2017-2018 heeft er een verkenning plaats gevonden van de inzet van iPads. Er is gekozen om vanaf het schooljaar 2018-2019 voor alle leerlingen (vanaf groep 5) een iPad ter beschikking te stellen en het programma Gynzy te implementeren. Dit geeft juist bij het rekenonderwijs nog meer mogelijkheden om te differentiëren in het oefenaanbod.
Daarnaast zien we al jaren dat de vraagstelling binnen de Cito Rekenen & Wiskunde toetsen bestaan uit contextsommen. Dit is voor leerlingen uit de Praktijkstroom (beneden gemiddelde intelligentie) een extra belemmering.
Tevens zien we in de Praktijkstroom het aantal leerlingen toenemen dat, naast een beneden gemiddelde intelligentie, ook een gediagnosticeerde stoornis heeft. Dit lijkt invloed te hebben op de leerprestaties.

Ontwikkelingsperspectief van de schoolverlaters

Voor elke leerling wordt jaarlijks, bij de start van het schooljaar, een Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) opgesteld. Daarin wordt aan de hand van de ondersteuningsbehoeften van de leerling doelen gesteld. Ook wordt een prognose van de uitstroombestemming gegeven. In 2018 is gekeken naar de verwachte uitstroombestemming die is opgenomen in het OPP twee jaar voorafgaand (2015-2016) aan het moment van de uitstroom. Hieronder een overzicht van deze gegevens.

Onder het niveau dat was vastgesteld in het OPP 2015-2016	19%
Op het niveau dat was vastgesteld in het OPP 2015-2016	62%
Boven het niveau dat was vastgesteld in het OPP 2015-2016	19%

Het doel voor 2018 was dat 70% uitstroomt volgens de prognose gesteld in 2015-2016. Dit doel is nog niet behaald. Wel is er een verbetering geconstateerd in vergelijking met 2017, waarin 50% was uitgestroomd volgens de prognose die twee jaar daarvoor (in 2014-2015) is gesteld. Om de prognose nog nauwkeuriger en onderbouwd te geven zijn we in het schooljaar 2017-2018 gestart met het in kaart brengen van het leerrendement per vakgebied. Dit wordt beschreven in het OPP. Dit in relatie met het IQ geeft de mogelijkheid een betere prognose uitstroom te formuleren. De prognose wordt jaarlijks opnieuw bepaald bij het opstellen van het nieuwe OPP.

Doel voor 2019

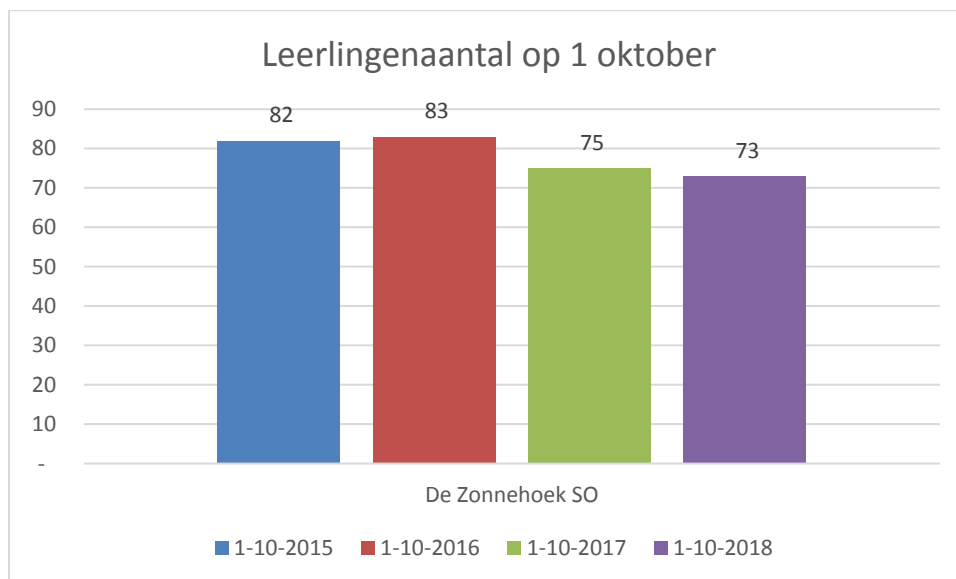
- De eindopbrengsten van alle vakgebieden liggen in het schooljaar 2018-2019 boven de ondergrens, die de inspectie hanteert. Een meer concreet doel kan vooraf niet gesteld worden omdat jaarlijks het gemiddelde niveau wordt afgezet tegen het gemiddelde IQ van de betreffende schoolverlatersgroep.
- De Prinsenhof streeft naar het stellen van reële prognoses van uitstroombestemming en stelt als doel dat 70% op het niveau uitstroomt dat was vastgesteld twee jaar voorafgaand aan het moment van de uitstroom.

Jaarverslag CSO De Zonnehoek SO

Schoolprofiel

Onze school is een plek waar wij 'samen onszelf' mogen zijn. Vanuit onze christelijke identiteit werken we aan een brede ontwikkeling van elke leerling. We geloven in de mogelijkheden van ieder kind en willen hen begeleiden naar een passende plek in de maatschappij. Ons onderwijs bereidt hen daarop voor in een uitdagende en veilige omgeving, waarin ze zich gezien en gedragen voelen. We bieden de leerling de kans om te leren met hoofd, hart en handen. Met de Bijbel als inspiratiebron, stimuleren we elkaar tot verantwoordelijkheid voor onze aarde en de samenleving. Dit willen we uitstralen in de wijze waarop we met elkaar omgaan; een open houding en met respect voor ieders mening. We bieden kwaliteit door onderwijs op maat. We zijn trots dat wij de eerste cultuurprofielschool van Gelderland zijn. We zijn een professioneel team met veel expertise, dat altijd in ontwikkeling blijft. We zijn goed in samenwerken, creatief werken en denken en het bieden van een veilige plek. We dragen bij aan een brede ontwikkeling en goede voorbereiding op de maatschappij. We benutten kansen en mogelijkheden en hebben unieke aandacht voor ieder kind met welke problematiek dan ook. We bieden kwaliteit in pedagogiek, didactiek en methodiek. De Zonnehoek heeft veel kennis en ervaring op het gebied van Autisme Spectrum Stoornissen (ASS).

Ontwikkeling leerlingaantallen

Bijzondere activiteiten en gebeurtenissen

Het jaarplan 2017-2018 is geschreven terwijl de directeur net gestart was op De Zonnehoek, waardoor er met name gebruik is gemaakt van oude plannen en informatie vanuit het team. Het bleek een ambitieus jaarplan. Veel doelen zijn behaald, een aantal zaken schuiven we door naar het volgende cursusjaar. Op het SO is het ontwikkelteam levensbeschouwelijke identiteit afgerond. De werkgroep identiteit heeft gezorgd voor de borging van KOM en het creëren van een aanbod voor de onderbouw, met aandacht voor de verschillende stromingen.

Er wordt structureel aandacht besteed aan gezonde voeding door o.a. het uitvoeren van: Smaaklessen, Klassenlunch en Ik eet het beter. Mondelinge taal: komen tot een doorgaande lijn mondelinge taal, vastgelegd in een document met daarin de expertise van logopedisten benoemd. Er is een veiligheidsplan geschreven. Dit wordt volgend jaar in delen besproken en verder compleet gemaakt, ook voor het VSO. Doel: voor april 2019 gereed.

Er is een nieuw cultuurbeleidsplan geschreven. Dit jaar is er veel geïnvesteerd in scholing m.b.t. cultuur. Er komt komend jaar een ontwikkelteam Ict en cultuur, om het aanbod te laten aansluiten bij talenten van onze leerlingen en ict en cultuur te verbinden.

Er is een nascholingsplan geschreven en goedgekeurd door de MR.

Onderwijs en zorg: veel overleg met zorgpartner 's Heeren Loo. Diverse vergaderingen met de betreffende klassenteams.

Met het team zijn we tijdens studiedagen gekomen tot een breed gedragen visie.

Er is in het afgelopen jaar een heldere organisatiestructuur neergezet, waarbinnen taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Er wordt planmatig gewerkt aan verbeteringen door middel van plan, do, check, act.

Er is/wordt veel geïnvesteerd in professionalisering. Dit was de afgelopen jaren minimaal, maar is nodig om te bouwen en de kwaliteit te waarborgen.

Er is een preventiemedewerker aangesteld die scholing heeft gevolgd en op basis van de RI&E een preventieplan gaat schrijven (2018).

Er wordt volgens de CAO PO gewerkt met Cupella (tijdens studiedag heeft directeur voorlichting gegeven, daarna veel geïnvesteerd in Cupella-gesprekken met alle medewerkers). De gesprekscyclus is opgepakt en wordt komend jaar verder vormgeven.

Daarnaast heeft de directeur met alle 100 medewerkers een kennismakingsgesprek gevoerd. Er zijn nieuwe schooltijden ingevoerd, het vijf gelijke dagenmodel, waarbij het volledige traject zorgvuldig is doorlopen.

Verantwoording opbrengsten SO De Zonnehoek

Het hoofddoel van ons onderwijs is:

Ontwikkeling van (een optimale) maatschappelijke zelfredzaamheid m.b.t. wonen, werken en vrijetijdsbesteding,

Om hier gestalte aan te geven hebben we de volgende ambities gesteld voor 2017-2018:

1. Ten minste 90% van de leerlingen die uitstromen heeft een passende onderwijsplek of vervolgonderwijsplek gevonden.
2. In 90% van de gestelde uitstroomprofielen met daarbij passende leerroutes en streefdoelen, zoals omschreven in het ontwikkelperspectief is deze passend bij de ontwikkeling van de leerlingen.
3. Het creëren van een doorgaande lijn in ons onderwijsaanbod, passend bij de verschillende uitstroomperspectieven.
4. Anticiperen op de toename van leerlingen met een intensieve hulpvraag op het gebied van zorg en begeleiding.

Ad 1.

Uitstroomgegevens SO naar IQ

IQ	2015-2016	2016-2017	2017-2018
100-114	0	0	0
85-99	0	0	0
70-84	3	1	2
55-69	3	7	10
geschat IQ 35-54	5	9	5
geschat IQ <35	2	4	1
Onbekend	0	2	3

In het SO zijn er de volgende uitstroomperspectieven:

Uitstroomperspectief 1: Ontw. lft 2 jaar	IQ <20	VSO zml
Uitstroomperspectief 2: Ontw. lft 2-4 jaar	IQ 20-35	VSO zml
Uitstroomperspectief 3: Ontw. lft 4-6 jaar	IQ 35-50	VSO zml
Uitstroomperspectief 4: Ontw. lft 6-8 jaar	IQ 50-70	VSO zml/praktijkonderwijs
Uitstroomperspectief 5: Ontw. lft >8 jaar	IQ >70	Praktijkonderwijs/vervolgonderwijs

Dit betekent dat bij ons jaarlijks de meeste leerlingen uitstromen naar het VSO zml. Dit is te zien in de onderstaande tabel:

Uitstroom SO 2017-2018

	2016-2017	2017-2018
leerlingen die het SO hebben verlaten	23	21
leerlingen die de SO hebben verlaten, langer dan 2 jaar op ons SO	23	19
leerlingen die de SO hebben verlaten, korter dan 2 jaar op ons SO	0	2
speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4 (so) al dan niet verbonden aan een ambulante of (semi) residentiële instelling	2	4
VSO dagbesteding al dan niet verbonden aan een ambulante of (semi) residentiële instelling	6	1
VSO arbeid/praktijkgericht onderwijs al dan niet verbonden aan een ambulante of (semi) residentiële instelling	13	16
speciaal onderwijs (sbo/sbao)	0	0
praktijkonderwijs (pro)	1	0
niet bekostigd onderwijs	0	0
thuiszitter, met leerplichtontheffing	0	0
thuiszitter, zonder leerplichtontheffing	0	0
zorg/behandeling zonder onderwijs al dan niet verbonden aan een ambulante of (semi) residentiële instelling (bijv. jeugddetentie)	1	0

In 2017-2018 is er een leerling is naar het VSO dagbesteding gegaan, dit was passend bij haar uitstroombestemming. Er zijn 17 leerlingen naar een VSO-school gegaan, dat is ruim 80%. Dit is passend bij de gestelde verwachtingen. Er zijn 4 (19%) leerlingen uitgestroomd naar een andere vorm van speciaal onderwijs passend bij hun mogelijkheden. Oorzaken waren bijvoorbeeld: verhuizing, pleegzorg en gedrag dat bovenliggend was, waardoor er gekozen is voor cluster 4. Dit betekent dat 100% van de leerlingen is uitgestroomd naar een passende vervolgplek. Dit is boven ons gestelde streefdoel. 22 leerlingen (96%) die het SO verlaten hebben zaten (in 2017/2018) een jaar later nog op dezelfde plek, van 1 leerling is dit onbekend (4%).

Ad. 2

Opbrengsten SO De Zonnehoek 2017-2018

Uitstroombestemming 1:

	Sociale emotionele ontwikkeling	Praktische redzaamheid	Lerenleren/spel	Zintuigelijk-motorische ontwikkeling	Mondelinge taal
Gemiddelde	2,9	3,0	2,9	3,1	3,2
Plus score	46,7%(7)	60%(9)	40%(6)	61,5%(8)	86,7%(13)
Niveau score	53,3%(8)	40%(6)	60%(9)	38,5%(5)	13,3%(2)
Zorg score	0%	0%	0%	0%	0%

Uitstroombestemming 2:

	Sociale emotionele ontwikkeling	Zintuigelijk-motorische ontwikkeling	Mondelinge taal	Schriftelijke taal	Rekenen
	3,1	3,2	3	3	2,9
Plus score	38,9%(7)	33,3%(6)	38,9%(7)	35,3%(6)	6,3%(1)
Niveau score	61,1%(11)	66,7%(12)	61,1%(11)	88,8%(10)	87,5%(14)
Zorg score	0%	0%	0%	5,9%(1)	6,3%(1)

Uitstroombestemming 3:

	Sociale emotionele ontwikkeling	Zintuigelijk-motorische ontwikkeling	Mondelinge taal	Schriftelijke taal	Rekenen
	5,9	6,0	6,2	6,4	6,6
Plus score	10,8%(4)	5,3%(2)	5,4%(2)	19,4%(7)	21,1%(8)
Niveau score	89,2%(33)	92,1%(35)	94,6%(35)	80,6%(29)	73,3%(28)
Zorg score	0%	2,6%(1)	0%	0%	5,3%(2)

Uitstroombestemming 4:

	Sociale emotionele ontwikkeling	Zintuigelijk-motorische ontwikkeling	Mondelinge taal	Schriftelijke taal	Rekenen
	6,7	7,6	7,3	7,8	8
Plus score	0%(0)	0 %	0%	37,5%(3)	50%(4)
Niveau score	87,5%(7)	87,5%(7)	75%(6)	62,5%(5)	25%(2)
Zorg score	12,5%(1)	12,5%(1)	25%(2)	0%	25%(2)

Conclusies

Op 1 oktober 2017 gingen er 75 leerlingen naar onze SO-locatie. Van 1 leerling (1,3%) is de uitstroombestemming naar boven bijgesteld, van 1 andere leerling is de uitstroombestemming naar beneden bijgesteld (1,3%). Dit betekent dat in 97,4% de uitstroombestemming gelijk gebleven is. Onze doelstelling was dat 90% van de scores op de verschillende streefdoelen past bij de uitstroombestemming die we hebben gesteld. In bovenstaande tabellen is te zien dat we voor alle leertrouwen in uitstroombestemming 1 t/m 3 zelfs boven de 94% aan leerlingen met een niveau score en plus score zitten. We stellen hoge verwachtingen, dat is terug te zien in uitstroombestemming 4. Hier zijn een aantal leerlingen die op één of meerdere gebieden een zorgscore hebben. Dit gaf in één geval de doorslag om de uitstroombestemming aan te passen.

Ad. 3

Op onderwijskundig vlak is op verschillende vlakken geïnvesteerd. Zo werken we bij vernieuwingen volgens de PDCA-cyclus, waarbij alle teamleden deel uitmaken van ontwikkelteams. Deze ontwikkelteams hebben ieder een onderwerp waar ze mee aan de slag gaan. Dit resulteert in een document waarin de visie, het aanbod, de afspraken en een kijkwijzer met elkaar worden verbonden. Zo is voor iedereen helder hoe we ons onderwijs willen inrichten op SO De Zonnehoek. Dit jaar is er onderzoek gedaan naar woordenschatonderwijs, ouderparticipatie, cultuuronderwijs en veiligheidsbeleid. We hebben een passend aanbod voor woordenschat. Er wordt actief gewerkt met gebaren, met name in de onderbouw. De methode Veilig Leren Lezen is geïmplementeerd. In de midden- en bovenbouw werken we voor taal en rekenen groepsdoorbrekend. Op deze manier krijgen de leerlingen instructie op hun eigen niveau en kan goed worden ingespeeld op de individuele leerling. We werken met groepsplannen door de school heen, waarbij per periode duidelijk is aan welke doelen iedere leerling dient te werken. Er is een doorgaande lijn neergezet in het klassenmanagement, met daarin een doelgerichte, eenduidige manier van expliciete instructie geven. Er is een nieuwe methode wereldoriëntatie aangeschaft.

Ad. 4

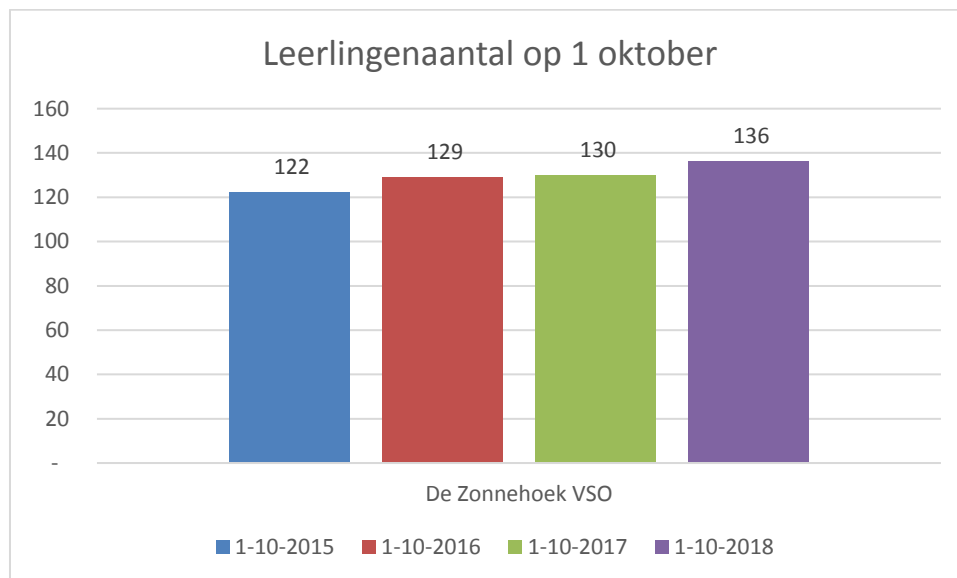
Onder Ad. 2 is terug te zien dat de leerlingen met een laag niveau, uitstroombestemming 1 goed scoren op de verschillende leerroutes en streefniveaus. De leerlingen in uitstroombestemming 1 (Plancius leerlijn) kunnen niet doorstromen naar uitstroombestemming 2 (CED leerlijn). Deze leerlingen krijgen een verbreding van leerlijnen op niveau (functieontwikkeling en leerlijn oriëntatie op construeren). In het afgelopen jaar is de samenwerking met onze zorgpartij, 's Heeren Loo verder versterkt. Door een combinatie van onderwijs en zorg te bieden voor een groep leerlingen die dat nodig heeft, kan goed worden aangesloten bij hun onderwijsbehoeftes. Het werken met groepsplannen biedt houvast.

Jaarverslag De Zonnehoek VSO

Schoolprofiel

Onze school is een plek waar wij 'samen onszelf' mogen zijn. Vanuit onze christelijke identiteit werken we aan een brede ontwikkeling van elke leerling. We geloven in de mogelijkheden van ieder kind en willen hen begeleiden naar een passende plek in de maatschappij. Ons onderwijs bereidt hen daarop voor in een uitdagende en veilige omgeving, waarin ze zich gezien en gedragen voelen. De leerling krijgt bij ons de kans te leren met hoofd, hart en handen. Met de Bijbel als inspiratiebron, stimuleren we elkaar tot verantwoordelijkheid voor onze aarde en de samenleving. Dit willen we uitstralen in de wijze waarop we met elkaar omgaan; een open houding en met respect voor ieders mening. Wij leren de kinderen respect te hebben en zorg te dragen voor zichzelf, voor anderen en voor hun omgeving en hebben in dezen een voorbeeldfunctie. We bieden de leerling kwaliteit door onderwijs op maat. We werken met een professioneel team dat expertise bezit en dat altijd in ontwikkeling blijft. We leren van en met elkaar. Wij zijn goed in het bieden van maatwerk en durven buiten bestaande kaders te zoeken naar passend onderwijs voor iedere leerling. Hierbij denken wij in mogelijkheden en gaan uitdagingen aan. Wij werken met een bevlogen team met veel expertise. Wij bieden een uitdagend onderwijsaanbod zoals bijvoorbeeld het lesaanbod fotografie, de mogelijkheid tot het behalen van certificaten en/of een combinatie van zorg en onderwijs. Wij werken met verschillende samenwerkingspartners om ons aanbod en onze expertise te vergroten. De Zonnehoek heeft veel kennis (te delen) op het gebied van Autisme Spectrum Stoornissen (ASS).

Ontwikkeling leerlingaantallen

Bijzondere activiteiten en gebeurtenissen

Het jaarplan is geschreven terwijl de directeur net gestart was op De Zonnehoek, waardoor er met name gebruik is gemaakt van oude plannen en informatie vanuit het team. Het bleek een ambitieus jaarplan. Veel doelen zijn behaald, een aantal zaken schuiven we door naar het volgende cursusjaar. Op het VSO wordt gewerkt met Trefwoord en zijn er maandopeningen.

Er wordt structureel aandacht besteed aan gezonde voeding door het uitvoeren van: Smaaklessen, Klassenlunch en Ik eet het beter.

Er is een nascholingsplan geschreven en goedgekeurd door de MR. Het lerarenregister is uitgesteld. Onderwijs en zorg: veel overleg met zorgpartner 's Heeren Loo. Diverse vergaderingen met de betreffende klassenteams. Komend jaar beleid op papier zetten.

Met het team zijn we tijdens studiedagen gekomen tot een breed gedragen visie. Er is in het afgelopen jaar een heldere organisatiestructuur neergezet, waarbinnen taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Er wordt planmatig gewerkt aan verbeteringen door middel van plan, do, check, act. Op het VSO zijn we begonnen met het traject Sterk Speciaal (werken we op het SO ook mee), waarbij teamleden in ontwikkelteams het beleid dat ze uitvoeren, ook opstellen. Er zijn veel sollicitatierondes geweest voor allerlei functies en taken: zorgcoördinatoren, stage-coördinator, adjunct, leerkrachten, onderwijsassistenten. Doel: een vast team neerzetten waarmee we kunnen gaan bouwen.

Er is/wordt veel geïnvesteerd in professionalisering. Dit was de afgelopen jaren minimaal, maar is nodig om te bouwen en de kwaliteit te waarborgen.

Er is een preventiemedewerker aangesteld die scholing heeft gevolgd en op basis van de RI&E een preventieplan gaat schrijven (2018).

Er wordt volgens de CAO PO gewerkt met Cupella (tijdens studiedag heeft directeur voorlichting gegeven, daarna veel geïnvesteerd in Cupella-gesprekken met alle medewerkers). De gesprekscyclus is opgepakt, komend jaar verder vormgeven.

Daarnaast heeft de directeur met alle 100 medewerkers een kennismakingsgesprek gevoerd. Er zijn nieuwe schooltijden ingevoerd, het vijf gelijke dagenmodel, waarbij het volledige traject zorgvuldig is doorlopen. De formatie is gekoppeld aan de begroting.

Verantwoording opbrengsten VSO De Zonnehoek

Het hoofddoel van ons onderwijs is:

Ontwikkeling van (een optimale) maatschappelijke zelfredzaamheid m.b.t. wonen, werken en vrijetijdsbesteding

Om hier gestalte aan te geven hebben we de volgende ambities gesteld voor 2017-2018:

1. Ten minste 90% van de leerlingen die uitstromen heeft een passende arbeidsplaats of dagbestedingsplek gevonden.
2. Eén jaar na het schoolverlaten heeft 85% van de leerlingen nog een passende arbeidsplaats of dagbestedingsplek.
3. In 90% van de gestelde uitstroomprofielen met daarbij passende leerroutes en streefdoelen, zoals omschreven in het ontwikkelperspectief is deze passend bij de ontwikkeling en uitstroom van de leerlingen.
4. Een doorgaande lijn creëren voor rekenen, klassenmanagement en de praktijkvakken

Ad. 1

Uitstroomgegevens VSO naar IQ Uitstroomgegevens VSO naar IQ

IQ	2015-2016	2016-2017	2017-2018
>130	0	0	0
115-129	0	0	0
100-114	0	0	0
85-99	0	3	2
70-84	2	4	4
55-69	10	11	6
geschat IQ 35-54	7	8	6
geschat IQ <35	2	0	2
onbekend	1	0	0

In het VSO zijn er de volgende uitstroomperspectieven:

Uitstroomperspectief 1: Belevingsgericht dagbesteding	IQ <20
Uitstroomperspectief 2: Arbeidsmatige dagbesteding in kleine groepen	IQ 20-35
Uitstroomperspectief 3: Arbeidsmatige dagbesteding in groepen	IQ 35-50
Uitstroomperspectief 4: Arbeidsmarktgericht	IQ 50-70
Uitstroomperspectief 5: vervolgonderwijs/arbeidsmarktgericht	IQ >70

Dit betekent dat bij ons jaarlijks de meeste leerlingen uitstromen naar de arbeidsmatige dagbesteding. Dit is te zien in de onderstaande tabel:

Uitstroom VSO 2017-2018

	2015-2016	2016-2017	2017-2018
leerlingen die de VSO hebben verlaten, langer dan 2 jaar op ons VSO	22	25	20
leerlingen die de VSO hebben verlaten, korter dan 2 jaar op ons VSO	0	1	0
VSO dagbesteding al dan niet verbonden aan een ambulante of (semi) residentiële instelling	0	1	0
VSO cluster 3	0	0	1
VSO cluster 4	0	0	2
VSO arbeid/praktijkgericht onderwijs al dan niet verbonden aan een ambulante of (semi) residentiële instelling	0	2	0
reguliere arbeidsplaats al dan niet met een subsidie	2	5	5
sociale werkvoorziening/sociale werkplaats/beschermende werkomgeving	0	0	0
arbeidsstrainingcentrum welke niet verbonden is aan een mbo (atc)	0	0	0
arbeidsmatige dagbesteding	16	10	6
activiteitengerichte dagbesteding	2	4	3
zorg/behandeling zonder onderwijs al dan niet verbonden aan een ambulante of (semi) residentiële instelling (bijv. jeugddetentie)	0	0	0
niet bekostigd onderwijs	0	0	0
thuiszitter, niet meer leerplichtig	0	1	1
thuiszitter, met leerplichtontheffing	0	0	0
thuiszitter, zonder leerplichtontheffing	1	1	0
onbekend	1	1	1
MBO/BOL/BBL	0	3	0
Praktijkonderwijs	0	1	1

In het afgelopen jaar hebben we verder geïnvesteerd in de samenwerking met het praktijkonderwijs (De Boog) en ROC Aventus om leerlingen certificaten te laten halen voor verschillende praktijkvakken of vakken te laten volgen. Er zijn een aantal nieuwe cursussen aangeboden. In de stages wordt aangesloten bij de uitstroombestemming, maar worden ook hoge verwachtingen gesteld van de leerlingen. Daarin worden in de snuffelstages, door het arbeidskundig onderzoek en de eindstages verschillende dingen onderzocht om te zien wat bij de leerling past en wat de leerling aankan. Zo wordt er gericht gewerkt aan competenties die de leerling nodig heeft voor een passende vervolgopleiding. Ook is hebben we geïnvesteerd in het aanleren van arbeidsvaardigheden. Op 15-jarige

leeftijd nemen we het arbeidskundig onderzoek af, om zo de doelen te bepalen voor de laatste jaren op De Zonnehoek.

Dit is terug te zien in de tabel. Het aantal leerlingen dat is uitgestroomd naar een reguliere arbeidsplaats met subsidie is gelijk gebleven, de groei van het percentage zet door (25% in 2017/2018, 18,5% in 2016/2017 tegen 9% in 2015/2016 en 0% in 2014/2015). 45% van de leerlingen (9) is uitgestroomd naar een dagbesteding. Twee leerlingen (10%) zijn, na hier eerst een onderwijsarrangement te hebben gevolgd, uitgestroomd naar cluster 4, De Bolster. Eén leerling is in verband met een verhuizing naar een andere cluster 3 school gegaan (5%). Er is ook 1 leerling naar het praktijkonderwijs gegaan (5%), één leerling zit thuis (niet-leerplichtig) en van één leerling is het vervolg onbekend. Dit betekent dat in 90-95% van de gevallen een passende vervolgplek gevonden is.

Ad 2:

In 2017-2018 zat 85% van de leerlingen nog op dezelfde plek waar hij/zij naar uitgestroomd was vanuit CSO De Zonnehoek. Dit betreft 22 van de 26 leerlingen. Voor 1 leerling (4%) was het niet duidelijk of hij/zij nog op dezelfde plek zat. 3 leerlingen (11%) zijn doorgestroomd naar een andere plaats of een ander type vervolgonderwijs.

Ad. 3:

Opbrengsten VSO De Zonnehoek 2017-2018

31 juli 2018 132 leerlingen	Uitstroom Bestemming	Sociale- en emotionele ontwikkeling	Praktische redzaamheid; Wonen en vrije tijd	Praktische redzaamheid; Op weg naar werk	Leren leren
Bijstelling naar boven	2,4% (3)	4,8% (6)	1,6% (2)	0,8% (1)	5,6% (7)
Gelijk	97,6% (122)	93,6% (117)	98,4% (123)	99,2% (124)	94,4% (118)
Bijstelling naar beneden	0% (0)	1,6% (2)	0% (0)	0% (0)	0%
Geen bijstelling	(22)	(22)	(22)	(22)	(22)

31 juli 2018 132 leerlingen	Rekenen	Zintuiglijke- motorische ontwikke- ling	Mondelinge taal	Technisch lezen	Begrijpend lezen	Spelling
Bijstelling naar boven	7,2% (9)	2,4% (3)	3,2% (4)	17,6% (22)	9,6% (12)	7,2% (9)
Gelijk	92% (115)	97,6% (122)	96% (120)	82,4% (103)	89,6% (112)	92,8% (116)
Bijstelling naar beneden	0,8% (1)	0%	0,8% (1)	0% (0)	0,8% (1)	0% (0)
Geen bijstelling	(22)	(22)	(22)	(22)	(22)	(22)

Conclusies

In het schooljaar 2017/ 2018 zaten er 132 leerlingen op de VSO locatie van de Zonnehoek. Voor nieuwe leerlingen is binnen zes weken na hun start een ontwikkelingsperspectief opgesteld. De opbrengsten worden gemonitord a.d.h.v. ons leerlingvolgsysteem Logos. Dit gebeurt in ieder geval drie keer in het schooljaar door de leerkracht en twee keer in het jaar door de leden van de commissie voor de begeleiding. De opbrengsten voor het schooljaar 2017/ 2018 komen overeen met de vooraf gestelde doelstellingen.

In bovenstaand overzicht is zichtbaar dat er geen uitstroombestemmingen naar beneden zijn bijgesteld. In drie gevallen is de uitstroombestemming naar boven toe bijgesteld. Ook is er voor een

enkele leerling een leerroute aangepast. Voor mondelinge taal en begrijpend lezen is voor één leerling de leerroute naar beneden bijgesteld. Dit is gebeurd n.a.v. het bespreken van de vorderingen door de leerkracht met de leden van de commissie voor de begeleiding, ouders/verzorgers en de betreffende leerling. Uitgevoerde interventies hebben niet voldoende opgeleverd waardoor er besloten is deze leerroutes naar beneden bij te stellen. Zo zijn ook voor de leerroutes zintuiglijke- en motorische ontwikkeling, mondelinge taal, begrijpend lezen, spelling en rekenen voor een aantal leerlingen de leerroutes naar boven bijgesteld in samenspraak met de leden van de commissie voor de begeleiding. Ons doel voor dit jaar was dat 90% van de gestelde uitstroomprofielen met daarbij passende leerroutes en streefdoelen, zoals omschreven in het ontwikkelperspectief past bij de ontwikkeling en uitstroom van de leerlingen. Dit doel is behaald, zoals te zien is in bovenstaande tabel. Bij 98 tot 100% van de leerlingen verloopt de ontwikkeling zoals verwacht of zelfs boven verwachting.

Ad. 4

In het afgelopen jaar zijn we gestart met het planmatig werken aan verbeteringen van ons onderwijs. Dit doen we middels de PDCA-cyclus (plan do check act). Op school wordt er planmatig gewerkt aan verbeteringen en veranderingen in het onderwijs dat we geven aan kinderen. Het is voor ons essentieel dat de leerlingen in de klas ervaren waar wij mee bezig zijn.

De PDCA cirkel bestaat uit de volgende stappen:

1. Plan: bedenken van een plan, het definiëren van normen en targets
 Fase 1 - werkgroepen onderzoeken mogelijkheden en komen met een voorstel
 Fase 2 - besluitvorming: 80% van het team is voor (eventuele aanpassingen worden gedaan)
2. Do: het plan uitvoeren, analyseren en gebruiken van gegevens voor actie en procesverbetering
 Fase 3 - uitproberen: de collega's gaan met het concept in de klas aan de gang, het wordt regelmatig besproken in vergaderingen (interview)
3. Check: het plan en uitvoering beoordelen, met elkaar praten over opbrengsten, praktische uitvoering en analyses
 Fase 4 - in de bouw worden verandervoorstellen ingediend. Deze worden verwerkt en het document/de werkwijze wordt schoolbreed ingevoerd.
4. Act: het plan, de normen en targets bijstellen of de uitvoering bijsturen
 Fase 5 – het plan wordt verder uitgevoerd in de school en geborgd. Met regelmaat wordt gekeken of er verdere aanpassingen nodig zijn vanuit het werken in en de ontwikkelingen van de praktijk. Er is een methode voor taal aangeschaft voor de bovenbouw. LOGOS en Rekenboog zijn geïmplementeerd. Bij het aanbod van de praktijkvakken is er afstemming met de stagecoördinatoren, zodat deze aansluiten bij de praktijk. De doelen worden tweemaal per jaar met ouders en leerlingen besproken. De gestelde doelen van het handelingsplan worden wekelijks aangeboden aan de leerling. Dit staat in het lesrooster. Er zijn afspraken gemaakt over een doorgaande lijn in klassenmanagement, zodat dit het komende jaar kan worden geïmplementeerd.

Jaarverslag De Boog

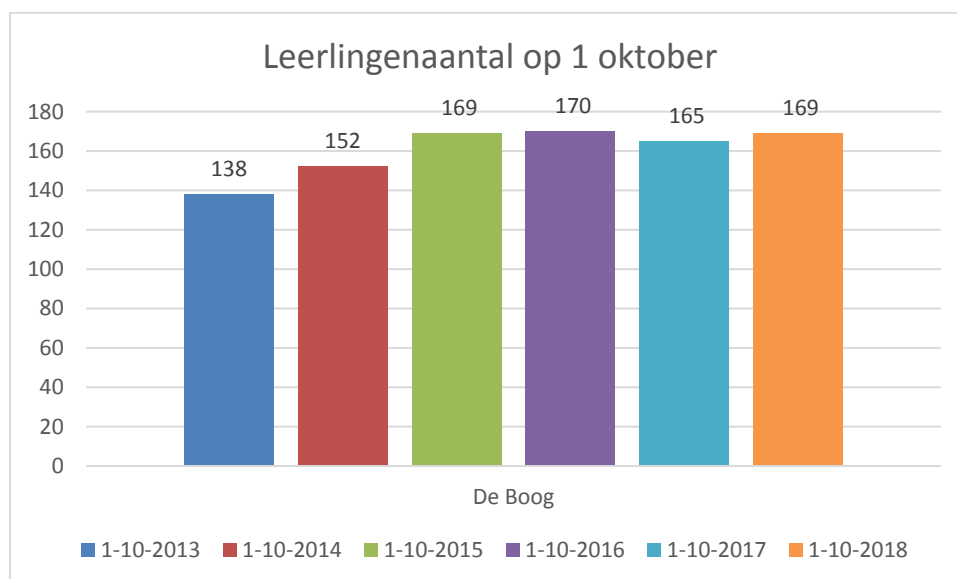
Schoolprofiel

De Boog is een kleine Christelijke school voor praktijkonderwijs voor leerlingen van 12-18 jaar die moeite hebben met leren. Wij geloven in de mogelijkheden van ieder kind en zorgen ervoor dat zij later zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren in de maatschappij. Ons onderwijs bereidt hen daarop voor in een uitdagende omgeving met de praktijk van het dagelijks leven als uitgangspunt. Betrokken en bevlogen medewerkers bereiden de leerlingen voor op deelname aan het arbeidsproces en begeleiden ze naar een passende plek in het vervolgonderwijs of een baan op de arbeidsmarkt (evt gecombineerd met een opleiding). Wij vinden het belangrijk dat de leerlingen zich gezien en begrepen voelen en staan open voor ontmoeting en dialoog. Op de Boog mag je zijn wie je bent.

We zijn steeds op zoek naar mogelijkheden om de talenten van leerlingen verder te ontwikkelen. Ouders/verzorgers zijn voor ons een belangrijke sparringpartner in de begeleiding en ontwikkeling van het kind.

Ontwikkeling leerlingenaantallen

De afgelopen 5 jaar is het leerlingaantal op de Boog gegroeid van 130 naar 169 leerlingen. Vanaf komend schooljaar verwachten we lichte daling van het leerlingaantal. Dit heeft te maken met een grote uitstroomgroep en een daling van het aantal leerlingen die vanuit het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs overstappen.

De leerlingen die instromen in klas 1 komen uit het speciaal basisonderwijs of het reguliere basisonderwijs. Een enkele leerling maakt de overstap vanuit het speciaal onderwijs naar onze school. Alle leerlingen op de Boog hebben een IQ tussen de 55-80 en een leerachterstand van tenminste 3 jaar.

De leerlingen zijn verdeeld over 6 leerjaren en 11 klassen waarbij de klassen in de onderbouw (klas 1 en 2) bewust wat kleiner worden gehouden, zodat er voldoende aandacht en begeleiding is voor alle leerlingen en we de ontwikkelingen goed kunnen monitoren. De klassen in de bovenbouw zijn groter (max. 17 leerlingen). Dit is mogelijk doordat de leerlingen een persoonlijk rooster hebben waarbij cursussen en extra stage tot de mogelijkheden behoren en ze dus niet allemaal tegelijk aanwezig zijn. We streven er wel naar dat alle leerlingen tenminste de lessen Nederlands, rekenen, burgerschap en

bewegingsonderwijs op het rooster hebben staan. Leerlingen uit klas 6 zijn de leerlingen die een entreeopleiding op het MBO volgen. Zij zijn 4 dagen de school uit i.v.m. stage en lessen op het ROC. Eén dag in de week komen zij terug op school voor huiswerkbegeleiding en gesprekken met de trajectbegeleiders.

Verdeling klassen en aantal leerlingen schooljaar 2018-2019

klas 1:	3 klassen van 11 leerlingen
klas 2:	1 klas van 14 leerlingen en 1 klas van 15 leerlingen
klas 3:	1 klas van 14 en 1 klas van 13 leerlingen
klas 4:	1 klas van 16 en 1 klas van 17 leerlingen
klas 5	1 klas van 20 leerlingen
klas 6	1 klas van 27 leerlingen

Bijzondere activiteiten en gebeurtenissen

Om alle leerlingen zoveel mogelijk onderwijs op maat aan te kunnen bieden en een bijdrage te leveren aan het ontdekken en ontwikkelen van de talenten werken wij veel samen met de partners om ons heen. Er is een samenwerking met de VMBO scholen waarbij de mogelijkheid bestaat om leerlingen mee te laten draaien met bestaande klassen tijdens de praktijkvakken. Voor leerlingen die 16 jaar of ouder zijn, hebben wij een samenwerking met ROC Aventus en het Helicon. Leerlingen krijgen zo de mogelijkheid om een entreediploma te halen en eventueel door te stromen naar niveau 2. Om dit mogelijk te maken hebben de praktijkscholen uit het Stedenvierkant een convenant afgesloten met ROC Aventus en Helicon. Daarnaast hebben wij een uitgebreid stagenetwerk waardoor leerlingen stage kunnen lopen die past bij de begeleiding - en/of ontwikkel behoefte en interesse van de leerlingen.

Tijdens de gehele schoolcarrière is het voor alle leerlingen mogelijk om certificaten te halen. Dit kunnen ofwel branchegerichte certificaten zijn of certificaten op gebied van Nederlands, rekenen/wiskunde en Engels.

Opbrengsten

Het hoofddoel van het praktijkonderwijs is:

Ontwikkeling van (een optimale) maatschappelijke zelfredzaamheid m.b.t. burgerschap, wonen en vrijetijdsbesteding, toeleiding naar en behouden van een passende arbeidsplaats.

Om hier gestalte aan te geven hebben wij voor het schooljaar 2017-2018 de volgende ambities vastgesteld:

1. Tenminste 90% van de leerlingen die uitstromen heeft een passende (arbeids)plaats.
2. Eén jaar na het schoolverlaten heeft tenminste 75% van de schoolverlaters nog een passende arbeidsplek.
3. Niet meer dan 5 % van de leerlingen heeft een leesniveau lager dan AVI E5 (niveau functionele geletterdheid).
4. Tenminste 50 % van de leerlingen heeft een leesniveau AVI E7 of hoger.
5. Alle schoolverlaters hebben minimaal 1 certificaat tijdens hun schoolloopbaan behaald.
6. Op de Prozo enquête voor leerlingen en ouders in het praktijkonderwijs scoren wij op het onderdeel veiligheid ten minste hetzelfde als de landelijke score of hoger

Ad 1:

In het schooljaar 2017-2018 zijn er 4 leerlingen tijdens het schooljaar uitgestroomd naar een andere vorm van onderwijs (2 leerlingen naar VSO school cluster III) of een andere praktijkschool i.v.m. verhuizing (2 leerlingen). Van de overige 26 leerlingen zijn er 18 leerlingen aan het werk gegaan (regulier werk of regulier werk met subsidie).

8 leerlingen zijn na het praktijkonderwijs verder gegaan met een niveau 2 opleiding op een ROC (7 leerlingen) of Entreeopleiding via Lucrato (1 leerling).

Uitstroomcijfers

	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18
regulier werk	7	8	5	13	17
regulier werk met subsidie	4	10	8	7	1
begeleid werk	4	1	2	0	0
geen werk	1	1	1	0	0
overig/onbekend	3	2	4	0	0
PRO	5	0	2	1	2
VSO	1	1	1	4	2
VMBO	0	0	0	0	0
ROC	6	3	6	4	8
Werk + BBL ¹	2	4	6	10	10

¹ Deze leerlingen zijn aan het werk gegaan (en daar meegeteld), maar volgen daarnaast een BBL-opleiding bij een ROC

Van alle schoolverlaters heeft iedereen een passende plek in de maatschappij of een passende vervolgopleiding gevonden. Dit is een score van 100%.

Ad 2:

Van de schoolverlaters in het schooljaar 2016-2017 hebben een jaar later in 2018 nog 22 leerlingen een passende arbeidsplek, passende arbeidsplek met BBL-opleiding of zijn bezig met een vervolgopleiding. Eén leerling is i.v.m. persoonlijke omstandigheden gestopt met de opleiding en gaat volgend jaar opnieuw starten met opleiding en één leerling is weer terug ingestroomd in het praktijkonderwijs. Dit betekent dat na één jaar nog 91% van de schoolverlaters een passende werk/opleidingsplek heeft.

Ad 3:

Van de schoolverlaters heeft 1 leerling een leesniveau lager dan AVI E5. De overige leerlingen hebben leesniveau AVI E5 of hoger. 4% van de schoolverlaters heeft een leesniveau lager dan AVI E5. Dit is lager dan het percentage dat we als ambitie hebben vastgesteld.

Leesniveau	aantal leerlingen
< E4	1 (4%)
>E4	25 (96%)
E7 of >	13 (50%)

Ad 4:

Van de 26 schoolverlaters hebben 13 leerlingen een leesniveau van AVI E7 of hoger. Dit is precies 50% die we als ambitie hadden vastgesteld.

Ad 5:

De afgelopen jaren hebben wij op de Boog hard gewerkt aan het uitbreiden van ons aanbod cursussen en IVIO examens. Wij hebben gemerkt dat het halen van een certificaat een belangrijke bijdrage levert aan de eigenwaarde en het zelfvertrouwen van de leerlingen en de kans op doorstroom naar een entreeopleiding en werk of vervolgopleiding vergroot. Vergroten van de kans van slagen in opleiding en/of werk wordt bevestigd door een onderzoek dat in 2017 is uitgevoerd in opdracht van 4 praktijkscholen in het Stedenvierkant waar de Boog ook aan mee heeft gewerkt. Eén van de conclusies uit dit onderzoek is dat het succesvol afronden van een entree of niveau 2 opleiding relatie heeft met het wel of niet behalen van een certificaat gedurende de schoolloopbaan in het praktijkonderwijs. Het gaat dan om branchegerichte certificaten en/of IVIO certificaten voor Nederlands, rekenen of Engels

Van de 26 schoolverlaters hebben alle leerlingen één of meerdere certificaten gehaald en zijn er zelfs 9 leerlingen die 5 of meer certificaten hebben gehaald. Een score van 100%.

Ad 6:

Op alle items van het onderdeel Veiligheid hebben wij hoger gescoord dat het landelijk gemiddelde. Met name op het onderdeel: De leraren doen er wat aan als ik gepest wordt, scoren wij 0.33 hoger dan het landelijk gemiddelde.

Leerling enquête

5. Veiligheid

	2013-2014		2014-2015		2015-2016		2016-2017		2017-2018	
	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog
21 Ik voel me veilig op school.	3.24	3.45	3.23	3.23	3.26	3.48	3.29	3.56	3.23	3.43
22 De leraren doen er wat aan, als ik gepest word.	3.06	3.41	3.06	3.15	3.09	3.30	3.10	3.40	3.20	3.53
23 Op school zijn er regels hoe we met elkaar om moeten gaan.	3.41	3.69	3.41	3.61	3.40	3.54	3.42	3.62	3.33	3.58

Ouder enquête

5. Veiligheid

	2013-2014		2014-2015		2015-2016		2016-2017		2017-2018		2018-2019	
	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog	Landelijk	Boog
17 Mijn zoon/dochter voelt zich veilig op school.	3.37	-	3.41	-	3.39	-	3.41	-	3.42	-	3.55	3.62
18 Als mijn zoon/dochter gepest wordt, doen de leraren daar wat aan.	3.34	-	3.36	-	3.35	-	3.34	-	3.38	-	3.49	3.53
19 Op school zijn er regels hoe leerlingen met elkaar om moeten gaan.	3.49	-	3.51	-	3.52	-	3.51	-	3.52	-	3.65	3.64
Gemiddelde score	3.40	-	3.43	-	3.42	-	3.42	-	3.44	-	3.56	3.60

Conclusie:

Met tevredenheid kunnen we vaststellen dat wij de ambities die wij vooraf hebben vastgesteld allemaal zijn behaald. De extra investering op gebied van lezen die het afgelopen jaar is ingezet heeft als resultaat dat we dit jaar bijna alle leerlingen (25 van de 26 leerlingen op niveau van functionele geletterdheid hebben kunnen laten uitstromen. Doordat alle leerlingen een passende plek in de maatschappij hebben gevonden of een passende vervolgopleiding hebben gevonden en zijn ingeschreven hebben we een belangrijke bijdrage geleverd aan het behalen van het hoofddoel van het praktijkonderwijs.

Jaarverslag GMR-platform CSO Apeldoorn

Stichting CSO houdt twee scholen voor primair onderwijs in stand (SBO De Prinsenhof en (V)SO Zonnehoeke) en één school voor voortgezet speciaal onderwijs (praktijkschool De Boog). De eerste twee scholen vallen onder de Wet op het primair onderwijs en De Boog valt onder de Wet op het voortgezet onderwijs.

Voor de scholen in het primair onderwijs regelt de Wet Medezeggenschap Scholen dat hiervoor een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad in het leven moet worden geroepen. Er is niets geregeld voor overleg tussen mr-en van een bevoegd gezag dat zowel scholen voor primair als voortgezet onderwijs in stand houdt.

Om op bestuursniveau overleg mogelijk te maken over medezeggenschapsaangelegenheden die alle drie scholen aangaat is er een GMR-platform opgericht. In het GMR-platform is zowel de GMR-primair onderwijs als de MR van De Boog vertegenwoordigd

De samenstelling van de GMR

De GMR bestond jaar 2018 uit de volgende personen:

Corinda van der Tas	Leerkracht De Boog
Patrick Weaver (Secretaris)	Ouder De Boog
Manon van Weezel	Leerkracht De Prinsenhof
Dirrie Drenth	Ouder De Prinsenhof
Marianne van der Plank (Voorzitter)	Leerkracht De Zonnehoeke
Anja Voorhout (tot juni 2018)	Ouder De Zonnehoeke
Manuela Guerra (vanaf aug 2018)	Ouder De Zonnehoeke

Bijna alle leden van de GMR zijn dit jaar nieuw begonnen. Men zat wel in de MR van de betreffende school, maar niet in GMR.

In 2018 kwam de GMR 6x bij elkaar. Daarnaast is een 1x overleg/kennismaking geweest met de Raad van Toezicht en heeft de GMR deelgenomen aan het bijeenkomsten voor het strategisch beleidsplan. De GMR kwam altijd bijeen in de vorm van een gewone vergadering – intern overleg gevolgd door overleg met bestuurder. De agenda voor deze vergadering werden meestal aangedragen door bestuurder, die als nieuwe bestuurder van het CSO, veel onderwerpen te bespreken had. De GMR was met vele nieuwe leden zelf zoekende naar een actievere rol.

De behandelde onderwerpen

- Nieuwe organisatiestructuur CSO 2018 (met 1 bestuurder)

- Klachtenregeling CSO
- Functieboek CSO
- Kwartaalrapportage RvT-CvB, jaarplan CSO
- Financieel beleidsplan CSO 2018-2021
- GMR reglement
- GMR Medezeggenschapsstatuut
- GMR huishoudelijk reglement
- Beleidsplan IBP

Voor een compleet beeld wordt verwezen naar de notulen van de vergaderingen.

In verband met de nieuwe organisatiestructuur heeft de bestuurder vele stukken bijgewerkt en aan de GMR ter inzage en advies/goedkeuring aangeboden. Voorbeelden: instemming benoeming functionaris gegevensbescherming, beleidsplan IBP en Klachtenregeling en positief advies Financieel beleidsplan.

Het overleg met het bestuur en de achterban

Er zijn afspraken gemaakt voor adequate samenwerking bestuur en GMR-platform. De bestuurder heeft 4x per jaar overleg met de directeur van een school (1 op 1). Hieruit komt een management-rapportage (schoolontwikkeling/personele zaken/financiën). Deze rapportage is een leidraad voor rapportage aan de Raad van Toezicht. Twee keer per maand is er een directie-overleg met alle directeuren. De GMR monitort direct het beleid van de bestuurder, de Raad van Toezicht doet dit op afstand. Dit is vastgelegd in de bestuurdersregels. Hierdoor leek het zinvol om 4x keer per jaar te vergaderen. Overleg met de achterban vond plaats via de MR van elke school: elk lid van de GMR was ook lid van de MR van de betreffende scholen.

De gevolgde scholing

Gezien het feit dat bijna alle leden nieuw in de GMR waren en weinig tot geen ervaring hadden met een (G)MR is besloten een cursus te volgen (samen met leden van de MR van de scholen). Op 13 februari 2018 hebben alle leden de cursus gevolgd. De cursus bleek zeer waardevol en gaf vooral inzicht in het feit dat een (G)MR actief kan bijdragen.

Toekomst

Nu de GMR een jaar heeft 'gedraaid' en een cursus heeft gehad is het taak een visie te ontwikkelen voor de GMR om zo een daadkrachtige en professionele GMR neer te zetten.

De GMR is een bovenschools klankbord dat werkt aan kwaliteit in een gezonde organisatie die transparant is in financieel en onderwijskundig opzicht.

- De GMR wil strategisch meedenken over het beleid van de stichting. Dat moeten we doen door ons pro-actief op te stellen en gevraagd en ongevraagd advies te geven.
- De GMR wil open en duidelijk communiceren met de betrokkenen, bestuurder, Raad Van Toezicht en de Medezeggenschapsraden.
- De GMR overlegt, neemt standpunten in en maakt deze kenbaar.
- De GMR is deskundig en wil zich verdiepen en/of specialiseren.

Wij willen een GMR zijn die gericht met diverse betrokkenen respectvol wil samenwerken door middel van heldere afspraken, duidelijke structuur en een open communicatie. Dit willen we bereiken door:

- Ons pro-actief op te stellen.
- De GMR heeft een totaal overzicht van de beleids- en bestuursstukken en weet wat de status hiervan is (aangegeven op een jaaroverzicht).
- De GMR is medeverantwoordelijk voor de inhoud van de beleidsstukken .

Communicatie:

- De GMR is door de Medezeggenschapsraden benaderbaar om zich te laten informeren.
- De GMR neemt hierin zelf ook initiatief.
- De GMR communiceert met de bestuurder.
- Voor het goed functioneren van de GMR is het noodzakelijk dat de bestuurder de GMR tijdig en volledig informeert.

FINANCIEEL BELEID

Onderstaand is de balans van 31 december 2018 opgenomen. Deze is vergeleken met de balans van 31 december 2017. Na de balans volgt een korte toelichting op de belangrijkste wijzigingen in de balans.

Financiële positie op balansdatum

Activa	31-12-2018	31-12-2017	Passiva	31-12-2018	31-12-2017
Materiële vaste activa	800.114	932.099	Eigen vermogen	6.141.561	6.093.040
Financiële vaste activa	1.775.117	1.745.066	Voorzieningen	597.820	616.833
Vorderingen	606.160	673.854	Langlopende schulden	3.150	3.845
Kortlopende effecten	-	501.225	Kortlopende schulden	780.084	843.505
Liquide middelen	4.341.224	3.704.980			
Totaal activa	7.522.615	7.557.224	Totaal passiva	7.522.615	7.557.224

Toelichting op de balans:

Activa

materiële vaste activa

In 2018 is € 50.580 geïnvesteerd in materiële vaste activa. De Boog heeft € 20.000 geïnvesteerd, met name in zonwering. De Prinsenhof heeft € 19.000 geïnvesteerd, met name in ICT-middelen. De Zonnehoeke heeft € 11.000 geïnventariseerd, ook met name in ICT-middelen.

De totale afschrijvingslasten bedroegen € 182.565. De investeringen waren € 131.985 lager dan de afschrijvingslasten. De boekwaarde van de materiële vaste activa is met dat bedrag afgenomen.

In 2018 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de nog aanwezige materiële vaste activa. Op basis daarvan is materiële vaste activa met een aanschafwaarde van € 872.610 gedesinvesteerd. Deze materiële vaste activa was volledig afgeschreven, waardoor de desinvestering geen invloed had op de boekwaarde.

financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit obligaties bij diverse banken en staatsobligaties. In 2018 zijn obligaties van de Europese Investeringsbank, van de Bank Nederlandse Gemeenten en Nederlandse staatsobligaties verkocht, net zoals Rabo Rente Clicker coupons. De totale verkopen hadden op 31 december 2017 een boekwaarde van € 951.992

In 2018 is voor € 988.830 geïnvesteerd in obligaties van de Bank Nederlandse Gemeenten en de NAB. De nominale waarde van de aangekochte obligaties is € 1.000.000. De waarde van de diverse obligaties is in 2018 met € 6.788 gedaald.

De totale waarde van de financiële vaste activa is in 2018 met € 30.051 gestegen.

vorderingen

De hoogste vordering is de vordering op het ministerie i.v.m. het betaalritme van de personele bekostiging en prestatiebox bij De Prinsenhof en De Zonnehoeke. In de periode augustus-december wordt minder dan 5/12 van de jaarsubsidie ontvangen, waardoor er op 31 december sprake is van een vordering. De rijksbijdragen 2018-2019 zijn lager dan de rijksbijdrage 2017-2018, waardoor de vordering op het ministerie lager is. Het verschil is € 4.000.

De vordering op het ministerie bedraagt in totaal € 329.000. De andere vorderingen bedragen in totaal € 277.000. Deze bestaan uit vorderingen op de gemeente, uit overige vorderingen en uit vooruitbetaalde kosten. De overige vorderingen zijn veel lager dan op 31 december 2017. Dit komt

door een veel lagere vordering op het samenwerkingsverband. In 2018 is een vordering op het UWV ontstaan in verband met de compensatieregeling transitievergoedingen. De transitievergoeding die is uitbetaald aan medewerkers die na twee jaar ziekte zijn ontslagen kan in 2020 worden gedeclareerd bij het UWV.

In totaal zijn de vorderingen € 62.694 lager dan op 31 december 2017. Aan de vorderingen zijn geen risico's verbonden, waardoor geen voorziening wegens mogelijk oninbaarheid is opgenomen.

effecten

Op 31 december 2018 zijn er geen obligaties die in 2019 zullen worden afgelost. De kortlopende effecten die die op 31 december 2017 op de balans staan zijn in 2018 afgelost.

liquide middelen

De omvang van de liquide middelen is in 2018 met € 636.244 toegenomen.

Dit wordt met name veroorzaakt door de aflossingen van de kortlopende effecten. De lage investeringen, de lagere vorderingen en het positieve exploitatieresultaat hadden ook een positieve invloed op de omvang van de liquide middelen. In het kasstroomoverzicht wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van de liquide middelen.

Passiva:

eigen vermogen

Het positieve resultaat van € 48.520 is toegevoegd aan het eigen vermogen. Bij de resultaatverdeling is € 65.908 aan de algemene publieke reserve toegevoegd. De algemene reserve bedraagt op 31 december 2018 € 6.128.755.

Naast de algemene reserve is er de bestemmingsreserve nulmeting. Deze is ontstaan bij de invoering van de lumpsumbekostiging. De op dat moment aanwezige materiële vaste activa is tegen boekwaarde opgenomen in de administratie. Hier is de bestemmingsreserve nulmeting tegenover gezet. De reserve is bedoeld ter dekking van de afschrijvingslasten van de betreffende materiële vaste activa en heeft daarmee een eindig karakter. Deze afschrijvingslasten bedroegen in 2018 € 17.388. Dit bedrag is ten laste van de reserve gebracht. De reserve bedraagt op 31 december 2018 € 12.806.

voorzieningen

De stichting heeft drie voorzieningen, nl. een jubileumvoorziening, een voorziening levensfasebewust personeelsbeleid en een voorziening groot onderhoud.

De jubileumvoorziening is bedoeld ter dekking van de gratificaties bij een 25- of 40-jarig dienstverband. In 2018 is € 8.181 aan jubileumgratificaties betaald. Dit bedrag is aan de voorziening onttrokken. Aan de voorziening is € 685 toegevoegd ter dekking van toekomstige gratificaties. De voorziening bedraagt op 31 december 2018 € 164.715.

De voorziening levensfasebewust personeelsbeleid is in 2016 gevormd. Deze is bedoeld ter dekking van de salarislasteren bij de opname van gespaarde uren duurzame inzetbaarheid. In 2018 is € 5.121 aan de voorziening toegevoegd wegens in 2018 gespaarde uren. Er zijn geen uren opgenomen. De voorziening bedraagt op 31 december 2018 € 15.713.

De voorziening groot onderhoud is bedoeld ter dekking en egalisatie van de lasten van het groot onderhoud. In 2018 is op basis van het nieuwe meerjarenonderhoudsplan € 75.685 aan de voorziening toegevoegd. Aan de voorziening is € 92.322 onttrokken wegens uitgevoerde werkzaamheden. Dit betrof De Prinsenhof en De Boog. Bij de Prinsenhof is onder andere een CV-ketel vervangen en zijn screens aangebracht. Bij De Boog is onder andere gewerkt aan de regeltechniek. De voorziening bedraagt op 31 december 2018 € 417.392.

langlopende schulden

De langlopende schulden bestaan uit vooruit ontvangen investeringssubsidies. Deze subsidies zijn gebruikt om materiële vaste activa aan te schaffen. Jaarlijks wordt een bedrag overgeheveld naar de

kortlopende schulden ter compensatie van de afschrijvingen van deze materiële vaste activa in het komende jaar. In 2018 is € 695 naar de kortlopende schulden overgeheveld, aangezien dit bedrag in 2019 zal vrijvallen.

kortlopende schulden

De kortlopende schulden bestaan voor 73% uit salarisgebonden schulden. Dit zijn de af te dragen loonheffing en pensioenpremies en het nog te betalen vakantiegeld. Deze schulden worden eind januari en eind mei betaald. De salarisgebonden schulden zijn in totaal € 17.000 lager dan op 31 december 2017 door de lagere formatieve inzet.

De kortlopende schulden zijn in totaal € 63.420 lager dan op 31 december 2017. Op deze datum was er sprake van € 79.000 aan nog te besteden extra ondersteuningsmiddelen van het samenwerkingsverband. Dat bedrag is in 2018 volledig besteed.

Analyse resultaat

De begroting van 2018 liet een negatief resultaat zien van € 333.751. Uiteindelijk resulteert een positief resultaat in boekjaar 2018 van € 48.520: een verschil van € 382.271 met de begroting. Het negatief resultaat over het boekjaar 2017 bedroeg € 179.907.

Het verschil tussen het begrote resultaat en het gerealiseerde resultaat wordt met name veroorzaakt door € 645.000 hogere baten, met name hogere rijksbijdragen. Deze waren voor een belangrijk deel bedoeld ter dekking van de hogere salarislasteren door de nieuwe cao's en voor de werkdrukverlaging. De hogere rijksbijdrage waren niet volledig nodig om de hogere salarislasteren te dekken. Daarnaast waren de overige baten hoger dan begroot, terwijl de overige lasten juist lager waren. Met name de lagere overige lasten hebben gezorgd voor het betere resultaat dan in 2017.

In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op de verschillen tussen de realisatie en de begroting van 2018 en de verschillen tussen de realisatie van 2018 en 2017.

Analyse realisatie 2018 versus realisatie 2017 en realisatie 2018 versus begroting 2018

Onderstaand is de staat van baten en lasten voor het kalenderjaar 2018 opgenomen. De gerealiseerde baten en lasten zijn vergeleken met de begrote baten en lasten voor het kalenderjaar 2018 en gerealiseerde baten en lasten in het kalenderjaar 2017.

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil	Realisatie 2017	Verschil
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	8.490.709	7.914.766	575.943	8.307.623	183.086
Overige overheidsbijdragen	97.802	97.687	115	98.805	-1.003
Overige baten	235.614	166.335	69.279	245.551	-9.937
Totaal baten	8.824.125	8.178.788	645.337	8.651.979	172.146
Lasten					
Personele lasten	7.485.239	7.129.910	355.329	7.341.825	143.414
Afschrijvingen	182.565	189.524	-6.959	190.268	-7.703
Huisvestingslasten	481.275	482.775	-1.500	495.094	-13.819
Overige lasten	701.710	762.330	-60.620	832.625	-130.915
Totaal lasten	8.850.789	8.564.539	286.250	8.859.812	-9.023
Saldo baten en lasten	-26.664	-385.751	359.087	-207.833	181.169
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	83.628	62.500	21.128	37.329	46.299
Financiële lasten	8.444	10.500	-2.056	9.403	-959
Totaal financiële baten en lasten	75.184	52.000	23.184	27.926	47.258
Totaal resultaat	48.520	-333.751	382.271	-179.907	228.427

Toelichting op de staat van baten en lasten:

rijksbijdragen OCenW

De rijksbijdragen bestaan uit de reguliere en de overige subsidies van het ministerie van OCenW en de vergoeding van het samenwerkingsverband. Deze waren allen hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de hogere normbedragen. De reguliere en de niet-geoordeelde subsidies waren begroot op basis van de normbedragen van november 2017. Deze normbedragen zijn in de loop van 2018 een aantal maal verhoogd.

Door de hogere normbedragen waren de reguliere rijksbijdragen € 368.000 hoger dan begroot. Hiervan werd € 174.000 veroorzaakt door een nabetaling over 2017-2018 voor De Prinsenhof en De Zonnehoeck. Er wordt ieder jaar wel een nabetaling ontvangen, de hoogte ervan verschilt sterk. In 2017 was een nabetaling van € 106.000 ontvangen. De nabetaling is meestal bedoeld ter dekking van hogere salarislasten die bij het opstellen van de begroting ook niet bekend waren. Daarom wordt in de begroting met beide geen rekening gehouden. Vanaf augustus was de rijksbijdrage € 29.000 per maand hoger dan begroot. Dat is inclusief € 4.400 voor de werkdrukverlaging.

Bij De Boog is de reguliere rijksbijdrage personeel in de loop van het kalenderjaar aangepast. Dit zorgde voor € 38.000 hogere rijksbijdrage. In 2017 was de rijksbijdrage personeel in de loop van het jaar met € 39.000 naar boven bijgesteld.

De overige subsidies waren hoger dan begroot door de verhoging van het normbedrag van de subsidie prestatiebox en de vergoeding voor het zgn. gratis lesmateriaal.

De vergoeding van het samenwerkingsverband was voorzichtig begroot. De vergoeding was € 200.000 hoger dan begroot. Het samenwerkingsverband heeft begin 2018 besloten een deel van het positieve resultaat van 2017 alsnog aan de scholen uit te keren. Dat zorgde voor een niet begrote vergoeding van € 79.000. Daarnaast is meer groeibekostiging ontvangen dan begroot, was de vergoeding voor de naar het samenwerkingsverband gedetacheerde medewerkers hoger en zijn de normbedragen verhoogd.

De rijksbijdragen waren € 183.000 hoger dan in 2017, waarvan € 138.000 door hoger reguliere rijksbijdragen. De hogere normbedragen hebben het de invloed van het lagere leerlingenaantal meer dan volledig gecompenseerd. In 2018 werd voor gemiddeld 517 leerlingen bekostiging ontvangen. In 2017 voor gemiddeld 552 leerlingen. Door het lagere leerlingenaantal is het verschil tussen de realisatie 2018 en 2017 kleiner dan tussen de realisatie 2018 en de begroting 2017.

De vergoeding van het samenwerkingsverband was door de extra uitbetaling ook hoger dan in 2017.

overige overheidsbijdragen

Er waren subsidies begroot voor de gymzaal, de parkeergarage, alsmede voor de vrijval van de investeringssubsidie en ESF-subsidie. De ontvangen subsidies sloten goed aan op de begrote subsidies en waren vergelijkbaar met de in 2017 ontvangen subsidies.

overige baten

De overige baten bestaan uit verhuurbaten, ouderbijdragen, kantine-opbrengsten en diverse projectsubsidies en incidentele baten. De overige baten waren € 69.000 hoger dan begroot. Met name de projectsubsidies waren hoger dan begroot, in totaal € 62.000.

De subsidie voor de combinatiefunctionaris was € 23.000 hoger dan begroot. Daarnaast is € 20.000 meer ontvangen dan begroot voor de uitleen van personeel. Dit betrof onder andere muzieklessen en vervanging.

De overige baten waren in totaal € 10.000 lager dan in 2017, waarvan € 7.000 door lagere verhuurbaten.

personele lasten

De personele lasten bestaan uit de salarislasten en de overige personele lasten. Deze waren samen € 355.000 hoger dan begroot en € 143.000 hoger dan in 2017.

In de begroting was uitgegaan van een verlaging van de formatieve inzet met 8,3 fte per augustus 2018. Doordat er op 1 oktober 18 leerlingen meer waren ingeschreven dan verwacht en door de extra middelen voor de werkdrukvermindering, was het niet nodig de formatieve inzet zo sterk terug te brengen. De formatieve inzet op 31 december 2018 was in totaal 4,6 fte lager dan op 31 december 2017 en dus 3,7 fte hoger dan begroot. Door de hogere formatieve inzet waren de salarislasten hoger dan begroot. Dit is versterkt door de salarisverhogingen conform de nieuwe cao voor het primair onderwijs en de nieuwe cao voor het voortgezet onderwijs. De salarissen in met name het primair onderwijs zijn zeer sterk gestegen, dat betreft De Prinsenhof en De Zonnehoek. De salarislasten verminderd met de ontvangen uitkeringen waren € 193.000 hoger dan begroot.

De salarislasten verminderd met de ontvangen uitkeringen waren ondanks de lagere formatieve inzet € 146.000 hoger dan in 2017. De verlaging van de formatieve inzet had slechts vijf maanden invloed op de lasten. De salarisverhogingen conform de cao hebben de invloed van de lagere formatieve inzet tenietgedaan.

De overige personele lasten waren € 163.000 hoger dan begroot door hogere lasten van de inleen van personeel en hogere nascholingslasten. De lasten van de inleen betrof zowel ziektevervanging als de inleen van reguliere leerkrachten. De lasten waren in totaal vergelijkbaar met de lasten van 2017. De lasten van de inleen waren lager dan in 2017, de nascholingslasten waren hoger.

afschrijvingen

In de begroting was uitgegaan van € 56.000 aan investeringen. Er is € 50.000 geïnvesteerd. De investeringen hebben later plaatsgevonden dan begroot. De afschrijvingslasten waren € 7.000 lager dan begroot. De lasten waren € 8.000 lager dan in 2017. Niet alle afgeschreven materiële vaste activa is vervangen.

huisvestingslasten

De totale huisvestingslasten sloten goed aan op de begrote lasten. Binnen de posten waren er ook weinig verschillen, alleen de lasten van het dagelijks onderhoud waren € 21.000 hoger dan begroot. Dat is gecompenseerd door de lagere energielasten.

De totale lasten waren € 14.000 lager dan in 2017, met name door lagere energielasten.

overige lasten (incl. leermiddelen)

De overige lasten bestaan uit administratie en beheerlasten, uit de lasten inventaris en apparatuur, uit de lasten leer- en hulpmiddelen en de overige lasten.

De lasten waren in totaal € 61.000 lager dan begroot. Met name de overige lasten waren lager dan begroot. Het gaat hierbij onder andere om de bestedingen uit het ouderfonds en projectkosten.

De lasten waren € 131.000 lager dan in 2017. De wervingslasten waren € 80.000 lager en de projectkosten waren lager.

financiële baten en lasten

De rentebaten waren lager dan begroot doordat er minder obligaties in bezit zijn. Deze leveren meer op dan rente op de spaarrekeningen. Bij de verkoop van de obligaties is winst gemaakt. Hierdoor waren de totale financiële baten € 21.000 hoger dan begroot. De baten waren ook hoger dan in 2017.

De financiële lasten, onder andere door de waardedaling, waren lager dan begroot en vergelijkbaar met 2017.

Investerings en financieringsbeleid

Het beleid van de stichting is gericht op het zoveel mogelijk met eigen middelen financieren van de investeringen waarvoor geen investeringssubsidie wordt ontvangen. Het uitgangspunt is dat geen vreemd vermogen wordt aangetrokken voor het doen van investeringen. De investeringen van 2018 zijn dan ook met eigen middelen gefinancierd.

De toekomstige omvang van de liquide middelen is te zien in de toekomstbalans in de continuïteitsparagraaf. Hierbij is rekening gehouden met de geplande investeringen en de onttrekkingen uit de onderhoudsvoorziening. Uit de meerjarenbalans blijkt dat de omvang van de liquide middelen de komende jaren meer dan voldoende zal zijn om de lasten, de investeringen en de onttrekkingen uit de voorzieningen met eigen middelen te betalen. Er is derhalve geen noodzaak voor het aantrekken van vreemd vermogen.

Treasuryverslag

De stichting heeft 2016 een nieuw statuut opgesteld en vastgesteld dat voldoet aan de nieuwe Regeling beleggen, belenen en derivaten. In 2018 is conform het statuut gehandeld. Een overzicht van de beleggingsportefeuille is opgenomen in bijlage D3. In 2018 zijn waardepapieren verkocht en is belegd in nieuwe waardepapieren. Deze voldoen aan de criteria zoals opgenomen in het statuut en de regeling. Er hebben geen andere bijzondere treasury-activiteiten plaatsgevonden.

In 2018 is een resultaat van 1,2% op de liquide middelen, de financiële vaste activa en de effecten behaald. In 2017 was dit 0,5%. Het hogere resultaat wordt met name veroorzaakt door de boekwinst bij de verkoop van de financiële vaste activa.

CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

In deze paragraaf wordt ingegaan op de toekomstige ontwikkelingen voor de stichting. Hiermee wordt een beeld gegeven van de continuïteit van de stichting.

Er is geen sprake van majeure investeringen of van volledige doorcentralisatie van de huisvesting. De opgenomen vooruitblik heeft derhalve betrekking op de voorgeschreven drie jaar.

Kengetallen

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
- De Prinsenhof	135	126	109	100	100
- De Zonnehoek	205	209	203	199	198
- De Boog	165	169	160	154	149
Aantal leerlingen op 1 oktober	505	504	472	453	447
Personele bezetting in fte op 31 december					
Bestuur / Management	4,93	4,90	4,90	4,90	4,90
Personeel primair proces	63,20	59,29	58,99	56,99	53,99
Ondersteunend personeel	33,78	33,13	33,13	31,23	29,13
Totale personele bezetting	101,91	97,32	97,02	93,12	88,02

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Aantal leerlingen / Totaal personeel	4,96	5,18	4,86	4,86	5,08
Aantal leerlingen / Onderwijzend personeel	7,99	8,50	8,00	7,95	8,28

Toelichting op de kengetallen:

De leerlingprognose is opgesteld op basis van:

- instroomervaring
- demografische ontwikkeling
- invloed Passend Onderwijs

Door het Passend Onderwijs zal het aantal leerlingen dat verwezen wordt naar het speciaal (basis) onderwijs dalen. Leerlingen krijgen in beginsel binnen het reguliere onderwijs aanvullende zorg, het uitgangspunt is ook dat niet voor een duurdere onderwijsvorm wordt gekozen, als een goedkopere mogelijk is. Daarnaast is er sprake van een daling van het totale leerlingenaantal, waarvan de gevolgen de komende jaren met name in het Voortgezet Onderwijs zichtbaar zullen worden. Dit betekent dat alle drie de scholen te maken krijgen met dalende leerlingaantallen, wat resulteert in lagere inkomsten.

Om de lasten in evenwicht te brengen met de baten, zal met name de formatieve inzet moeten worden teruggebracht. In het financieel beleidsplan is uitgegaan van een verlaging van de inzet met 0,3 fte per 1 augustus 2019, 3,9 fte per augustus 2020 en 5,1 fte per augustus 2021. Dat is in bovenstaand overzicht verwerkt bij de leerkrachten en bij het ondersteunend personeel.

De verlaging van de formatieve inzet zal naar verwachting via natuurlijk verloop door pensionering en door vrijwillig vertrek kunnen worden gerealiseerd.

Balans

Activa	Realisatie 31-12-2017	Realisatie 31-12-2018	Prognose 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021
Materiële vaste activa	932.099	800.114	881.114	915.114	831.114
Financiële vaste activa	1.745.066	1.775.117	1.775.117	1.254.792	1.254.792
Totaal vaste activa	2.677.165	2.575.231	2.656.231	2.169.906	2.085.906
Vorderingen	673.854	606.160	601.326	579.089	566.520
Kortlopende effecten	501.225	-	-	520.325	-
Liquide middelen	3.704.980	4.341.224	4.117.892	3.868.410	4.216.586
Totaal vlottende activa	4.880.059	4.947.384	4.719.218	4.967.824	4.783.106
Totaal activa	7.557.224	7.522.615	7.375.449	7.137.730	6.869.012

Passiva	Realisatie 31-12-2017	Realisatie 31-12-2018	Prognose 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021
Algemene reserve	6.062.847	6.128.755	5.931.348	5.652.868	5.383.506
Bestemmingsreserves	30.194	12.806	8.095	5.209	2.773
Eigen vermogen	6.093.041	6.141.561	5.939.443	5.658.077	5.386.279
Voorzieningen	616.833	597.820	655.227	722.446	756.137
Langlopende schulden	3.845	3.150	2.455	1.760	1.065
Kortlopende schulden	843.505	780.084	778.324	755.447	725.531
Totaal passiva	7.557.224	7.522.615	7.375.449	7.137.730	6.869.012

Toelichting op de balans:

De omvang van de balans zal de komende jaren afnemen door de verwachte negatieve exploitatie-resultaten. De stichting kiest er bewust voor om meer middelen te investeren in het onderwijs en een deel van het personeel voor eigen rekening te nemen, mede om voor de toekomst geen waardevolle leerkrachten te verliezen.

In de meerjarenbegroting is voor 2019 uitgegaan van uitbreidingsinvesteringen en in de jaren daarna gelijkblijvende afschrijvingslasten en derhalve vervangingsinvesteringen. In 2019 zal € 236.000 worden geïnvesteerd, in 2020 € 118.000 en in 2021 € 173.000. De boekwaarde van de materiële vaste activa zal door deze investeringen in 2019 toenemen en daarna dalen.

De financiële vaste activa zullen worden aangehouden tot de einddatum. Een jaar voor die einddatum worden de obligaties overgeboekt naar de effecten. Alleen in 2021 zullen obligaties worden afgelost. Deze zijn per 31 december 2020 opgenomen bij de kortlopende effecten.

De hoogte van de vorderingen is lastig te voorspellen. De balans is een momentopname. De hoogte van de vorderingen op dat moment is sterk afhankelijk van wanneer de subsidies en andere vergoedingen worden ontvangen. De hoogste vordering, die op het ministerie, zal dalen door het lagere leerlingenaantal van De Prinsenhof en de Zonnehoek. Hier is in de toekomstbalans rekening mee gehouden.

De wijziging van de omvang van de liquide middelen wordt bepaald door de mutaties bij de andere balansposten. Met name de verwachte negatieve resultaten zullen zorgen voor een daling van de omvang van de liquide middelen. Alleen voor 2021 wordt een stijging van de liquide middelen verwacht door de aflossing van de kortlopende effecten.

De begrote resultaten zijn met het eigen vermogen verrekend. Bij de verrekening van het resultaat is rekening gehouden met de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve nulmeting.

De komende jaren zal relatief weinig groot onderhoud worden uitgevoerd. De toevoegingen aan de onderhoudsvoorziening zullen alle jaren hoger zijn dan de onttrekkingen. Beide zijn gebaseerd op de meerjarenonderhoudsplannen. Er wordt geen wijziging in de huisvestingssituatie verwacht. De belangrijkste geplande onderhoudswerkzaamheden zijn de vervanging van de brandmeldinstallatie in 2019 (De Prinsenhof), de vervanging van armaturen in 2020 (De Zonnehoek) en het vervangen van een deel van de luchtbehandelingsinstallatie in 2021 (De Boog). Mogelijk zal het dak van de Boog in 2019 vervangen worden in verband met het aanbrengen van zonnepanelen. Bij de andere voorzieningen is geen rekening gehouden met wijziging van de omvang. Daar wordt de omvang sterk beïnvloed door mutaties in het personeelsbestand.

De langlopende schuld zal ieder jaar lager worden door de jaarlijkse vrijval van de investerings-subsidie.

De hoogte van de kortlopende schulden is, net zoals de hoogte van de vorderingen, lastig te voorspellen. Deze hoogte is sterk afhankelijk van het moment waarop de facturen worden ontvangen. In de toekomstbalans is alleen rekening gehouden met lagere salarisgebonden schulden door de lagere formatieve inzet.

Staat van baten en lasten

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Aantal leerlingen op 1 oktober	529	505	504	472	453
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	8.307.623	8.490.709	8.479.231	8.203.499	7.903.194
Overige	98.805	97.802	68.030	49.990	39.882
Overige baten	245.551	235.614	295.116	287.648	278.129
Totaal baten	8.651.979	8.824.125	8.842.377	8.541.137	8.221.205
Lasten					
Personeelslasten	7.341.825	7.485.239	7.517.900	7.318.900	7.006.900
Afschrijvingen	190.268	182.565	202.000	202.000	202.000
Huisvestingslasten	495.094	481.275	605.753	605.753	605.753
Overige lasten	832.625	701.710	734.300	709.850	687.350
Totaal lasten	8.859.812	8.850.789	9.059.953	8.836.503	8.502.003
Saldo baten en lasten	-207.833	-26.664	-217.576	-295.366	-280.798
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	37.329	83.628	15.458	14.000	9.000
Financiële lasten	9.403	8.444	-	-	-
Totaal financiële baten en lasten	27.926	75.184	15.458	14.000	9.000
Totaal resultaat	-179.907	48.520	-202.118	-281.366	-271.798

Onderstaande toelichting op de meerjarenbegroting is een cijfermatige toelichting. Voor de inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar het algemeen deel van het bestuursverslag. De meerjarenbegroting 2019-2022 is vastgesteld door de bestuurder na goedkeuring door de Raad van Toezicht. De komende jaren zal een deel van het eigen vermogen worden ingezet.

Toelichting op de staat van baten en lasten:

De rijksbijdragen zullen de komende jaren dalen doordat ieder jaar voor minder leerlingen bekostiging zal worden ontvangen. De rijksbijdragen zijn gebaseerd op de normbedragen van november 2018. Er is geen rekening gehouden met aanpassing van de normbedragen. Deze aanpassingen zijn meestal voor het grootste deel nodig om de hogere salarislasteren per fte te dekken. Deze mogelijke hogere salarislasteren zijn ook niet begroot.

Met name De Prinsenhof en De Zonnehoeke ontvangen ieder jaar incidentele baten door aanpassing van de bekostiging, extra tellingen en aanvullende middelen Passend Onderwijs. In de meerjarenbegroting is – na afstemming met de PO raad – op grond van ervaringen in het verleden een deel van de ‘onvoorspelbaarheid gekwantificeerd’ en een extra bedrag aan rijksbijdragen voor de Prinsenhof en de Zonnehoeke begroot.

Het ministerie werkt aan een wetsvoorstel voor het wijzigingen van de bekostiging van het Voortgezet Onderwijs. Op basis van een voorlopige doorrekening op basis van de telling van 1 oktober, zou

mogen verwacht dat de herziening een positief effect zou kunnen hebben voor De Boog. In de begroting is hier geen rekening mee gehouden, gezien de onzekerheid die er nu nog is. De begrote overige overheidsbijdragen zijn voor de komende jaren op een lager niveau begroot dan de realisatie van 2018. Er wordt met name minder subsidie wegens ESF-projecten verwacht. De overige baten bestaan uit de verhuurbaten, ouderbijdragen en diverse projectsubsidies en incidentele baten. Vooral de projectsubsidies en incidentele baten zijn zeer lastig te begroten. Meestal wordt pas gedurende het jaar bekend of een vergoeding wordt ontvangen. Op basis van de nu bekende projecten is uitgegaan van hogere baten dan in 2018.

De personele lasten zijn gebaseerd op de bij de kengetallen opgenomen formatieve inzet. De lagere formatieve inzet zal voor lagere salarislasten zorgen. In de salarislasten is rekening gehouden met de salarisverhogingen conform de cao. Aangezien de formatieve inzet in 2019 ongeveer gelijk zal blijven aan de inzet in 2018, zullen de personele lasten in 2019 door de periodieke salarisverhoging in augustus hoger zijn dan in 2018.

De afschrijvingslasten zijn gebaseerd op de in de administratie aanwezige materiële vaste activa en zijn verhoogd met de afschrijvingslasten van de geplande investeringen. In 2019 zal er sprake zijn van uitbreidingsinvesteringen. Voor de jaren daarna is uitgegaan van gelijkblijvende afschrijvingslasten en dus vervangingsinvesteringen.

De huisvestingslasten zijn voor het grootste deel gebaseerd op de lasten in 2018. Er is alleen uitgegaan van een hogere toevoeging aan de onderhoudsvoorziening, waardoor de totale huisvestingslasten sterk zullen stijgen. Er wordt geen wijziging in de huisvestingssituatie verwacht.

De overige instellingslasten zijn gebaseerd op de historische lasten. Hierbij is rekening gehouden met de incidentele lasten van 2017 en 2018. In begrote lasten is rekening gehouden met lagere lasten in verband met de verwachte lagere ESF-subsidie en door het lagere leerlingenaantal.

De financiële baten bestaan voor het grootste deel uit de baten van de financiële vaste activa. De baten zijn lager begroot dan in 2018. In 2018 was er boekwinst bij de verkoop van een deel van de portefeuille.

Overige rapportages

Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Om de financiële risico's goed in beeld te krijgen, is een uitgebreid risicoprofiel opgesteld. Ruim 120 risico's zijn in kaart gebracht met een daarbij behorende kans van optreden en de mogelijke gevolgen die dit kan hebben op het behalen van de strategische doelstellingen, op het financieel gebied en voor sommige risico's ook ten aanzien van het imago. Het inventariseren van de risico's is een jaarlijks terugkerende activiteit bij het opstellen van het nieuwe financieel beleidsplan. In december 2018 zijn alle risico's opnieuw bekeken en geactualiseerd en is de weerstandscapaciteit opnieuw berekend.

De meerjarenbegroting wordt in het najaar opgesteld. Bij het opmaken van de meerjarenbegroting worden met de kosten van getroffen beheersingsmaatregelen rekening gehouden. De meerjarenbegroting wordt opgenomen in het financieel beleidsplan. De stichting stelt jaarlijks een financieel beleidsplan voor de komende vier jaar op. Hiermee wordt invulling gegeven aan de kernactiviteiten. Naast de meerjarenbegroting zijn hierin de overkoepelende doelstellingen van het financieel beleid, de investeringsbegroting de risico-paragraaf, de ontwikkeling van de balansposities en de liquiditeitsbegroting opgenomen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 5.179.727) ongewenst is. De risico's

zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De benodigde weerstandscapaciteit is vastgesteld op € 1.407.722. De benodigde weerstandscapaciteit van CSO die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit (de reserves van de Stichting). De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Het controlesysteem bestaat uit de rapportages van het administratiekantoor die op afgesproken momenten worden opgeleverd. Met deze rapportages kan worden bepaald of de uitgaven en formatieve inzet conform planning zijn en of bijsturing noodzakelijk is. De rapportages worden besproken in het directieoverleg, met de bestuurder en in de vergadering van de Raad van Toezicht. Voor de komende jaren worden in het risicobeheersings- en controlesysteem geen substantiële aanpassingen verwacht.

Risicomanagement en beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

De belangrijkste financiële risico's zijn in volgorde van invloed:

- Een bestuurder/directeur valt uit door ziekte of andere oorzaken. Maatregel: In voorkomende gevallen zal een beroep worden gedaan op interim's. De kosten kunnen worden gefinancierd vanuit het weerstandsvermogen
- Onvoorziene reparatie / aanpassing aan het schoolgebouw. Maatregel: Voor zover de kosten voor rekening komen van het schoolbestuur, is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. Indien deze niet toereikend is, dan wordt ten laste van het weerstandsvermogen aanvullend gedoteerd aan de voorziening onderhoud
- Daling van leerlingenaantal. Maatregel: De t-1/t-3 maandenbekostiging leidt tot een vertraging van de daling van de inkomsten. Voor het primair onderwijs geldt dat de financiële gevolgen pas het schooljaar erna zichtbaar worden. Om deze gevolgen op te vangen zal de personeelsformatie neerwaarts worden bijgesteld. Bij het voortgezet onderwijs zijn de financiële gevolgen al zichtbaar 3 maanden na de teldatum. Door middel van goede prognoses wordt echter geanticipeerd op het dalend aantal leerlingen en kan de formatie neerwaarts worden bijgesteld bij de start van het schooljaar.
- Vermindering bedrag per leerling (i.c. de kostenstijgingen worden niet of niet volledig door een stijging van de rijksvergoeding vergoed). Maatregel: De aanpassingen van de rijksvergoeding worden veelal pas laat gedurende het school jaar bekend gemaakt. Via het weerstandsvermogen worden de financiële gevolgen op korte termijn opgevangen. Het weerstandsvermogen van CSO is ruim voldoende om schommelingen op korte en middellange termijn op te vangen.
- Onveiligheid, (seksuele) intimidatie, (ernstig fysiek) geweld in de school / incidenten sociale veiligheid. Maatregel: CSO hanteert diverse protocollen om leerlingen en medewerkers te attenderen op dit soort risico's en over hoe met voorkomende gevallen hiermee moet worden omgegaan. Hoewel de kans niet groot is dat deze risico's zich voordoen, worden de financiële gevolgen opgevangen in het weerstandsvermogen.

Gezien de op korte termijn nog voortdurende ontwikkelingen rondom Passend Onderwijs en de financiële kwetsbaarheid van CSO doordat alle drie de scholen speciaal onderwijs, danwel een speciale vorm van onderwijs aanbieden neemt de bestuurder de aanbeveling van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement over om een ratio voor het weerstandsvermogen van 2 als streefgetal te hanteren. Dit betekent dat CSO een weerstandsvermogen van € 2.815.444. nastreeft. Het inventariseren van de risico's is een jaarlijks terugkerende activiteit. Het risicomanagement is een regelmatig terugkerend onderwerp in het overleg tussen de bestuurder en de directies. Het staat ook meer of minder expliciet op de agenda van iedere vergadering van de RvT.

VERSLAG TOEZICHTHOUDEND ORGAAN

Het intern toezicht wordt uitgevoerd door de Raad van Toezicht, bestaande uit drie personen. De Raad van Toezicht (RvT) van CSO heeft drie taken: toezicht houden op de gang van zaken, klankbord zijn voor het bestuur (onder andere het ondersteunen van het bestuur heeft ondersteund en adviseren over beleidsvraagstukken en financiële problematiek) en de werkgeversrol vervullen voor het bestuur.

De Raad van Toezicht is in 2017 vier keer bij elkaar geweest, in januari, april, juni en oktober. Bij alle vergaderingen was de bestuurder aanwezig. In deze vergaderingen wordt de bestuurder actief bevraagd naar de voortgang van het strategisch beleidsplan en de financiële gang van zaken. Dit komt tot uitdrukking in het vaststellen van de begroting en het goedkeuren van het jaarverslag.

De Raad van Toezicht is in 2017 vier keer bij elkaar geweest, in januari, april, juni en oktober. Bij alle vergaderingen was de bestuurder aanwezig.

In oktober 2018 heeft overleg met het platform Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) plaatsgevonden. Er zal twee maal per jaar overleg zijn tussen de Raad van Toezicht en GMR-platform. Hiermee bevordert de Raad van Toezicht de openheid en transparantie in de organisatie. Voor drie van de vier vergaderingen van de Raad van Toezicht vindt overleg plaats met het managementteam van één van de scholen

De Raad van Toezicht wordt via kwartaalrapportages geïnformeerd over de stand van zaken. Terugkerende onderwerpen in de kwartaalrapportages zijn de bestuurlijke organisatie, onderwijs, personeel, kwaliteitszorg en financiën. Tijdens de vergadering worden de actuele zaken ook besproken.

In 2018 waren belangrijkste onderwerpen:

- bestuurlijke structuur
- bestuurlijke samenwerking
- kwaliteitszorg
- komende inspectiebezoeken
- format voor de voortgangsrapportages
- financiële tussenrapportages
- 1^e 100-dagen-verslag van de bestuurder
- algemene verordening gegevensbescherming
- treasury

In 2018 heeft de Raad van Toezicht haar toezichthoudende taak uitgevoerd door:

- het goedkeuren van de begroting 2018
- het goedkeuren van het Financieel Beleidsplan 2019-2022
- het goedkeuren van het jaarplan 2019-2020
- het goedkeuren van de jaarrekening en het jaarverslag 2017
- het goedkeuren van het financieel beleidsplan 2018-2022
- het aanwijzen van de accountant voor het controleren van de jaarrekening 2018

De Raad van Toezicht is van mening dat in 2018 een bijdrage is geleverd aan het realiseren van de doelstellingen zoals zijn opgenomen in het strategisch beleidsplan. Voor de behaalde resultaten wordt verwezen naar het algemeen bestuursverslag. Tevens is zij van mening dat de rijksbijdragen op doelmatige wijze zijn besteed ten behoeve van het onderwijs en dat aan de wettelijke voorschriften is voldaan.

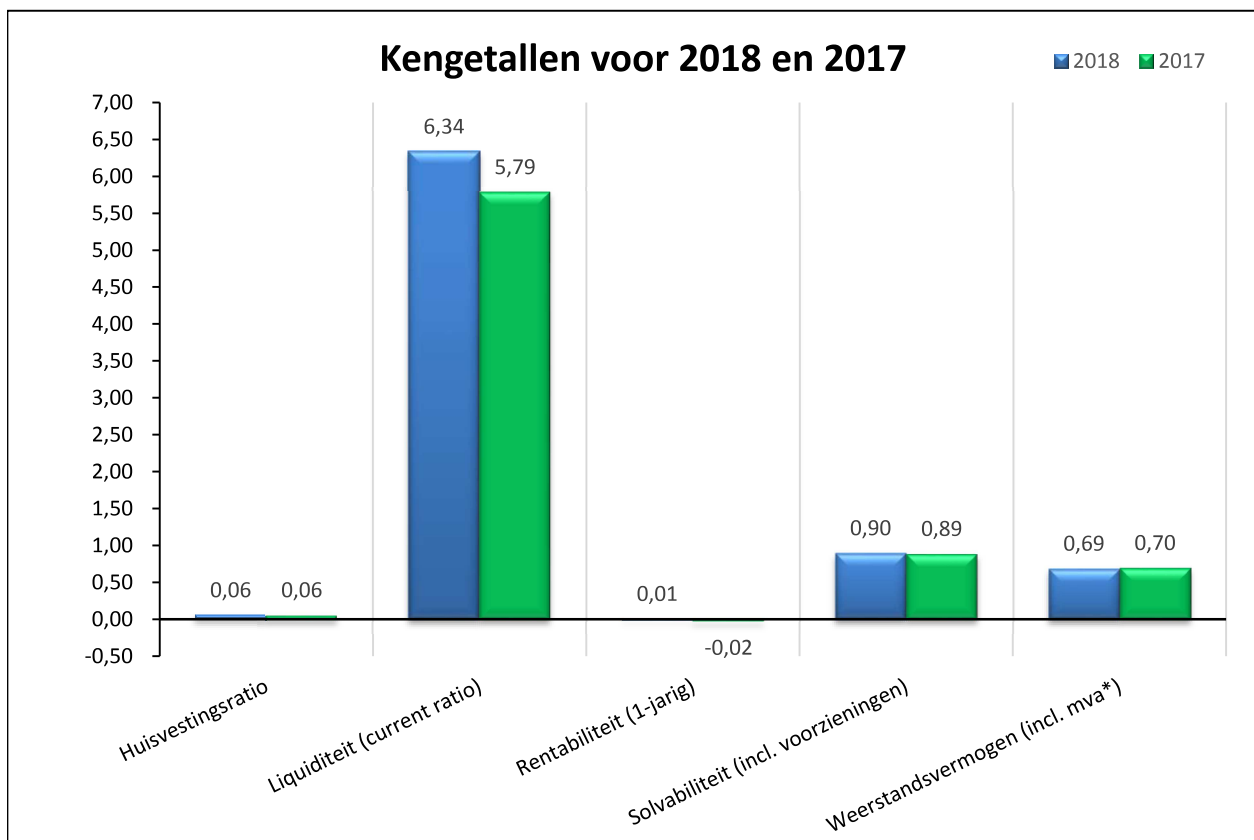
KENGETALLEN

In onderstaande tabel zijn meerdere kengetallen opgenomen. Deze kengetallen zijn vergeleken met de signaleringswaarde zoals de onderwijsinspectie deze hanteert. De inspectie heeft niet voor alle kengetallen een signaleringswaarde bepaald. Met behulp van de signaleringswaarde bepaalt de inspectie of er mogelijk sprake is van een financieel risico en of er aanleiding is om een nader onderzoek in te stellen.

Kengetal	2018	2017	Signaleringswaarde onderwijsinspectie mogelijk risico bij waarde:
Huisvestingsratio	0,06	0,06	hoger dan 0,10
Liquiditeit (current ratio)	6,34	5,79	lager dan 0,75
Rentabiliteit (1-jarig)	0,01	-0,02	lager dan -0,10
Solvabiliteit (incl. voorzieningen)	0,90	0,89	lager dan 0,30
Weerstandsvermogen (incl. mva*)	0,69	0,70	kleiner dan 0,05

* mva: materiële vaste activa

Bovenstaande kengetallen zijn hieronder grafisch weergegeven.

Huisvestingsratio

Het kengetal "huisvestingsratio" geeft de verhouding weer tussen de huisvestingslasten en de totale lasten (inclusief financiële lasten).

Definitie: Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen gedeeld door som van de totale lasten (inclusief financiële lasten).

	31-12-2018	31-12-2017
Kengetal:	0,06	0,06

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde van hoger dan 0,10.

De huisvestingsratio is voor 2018 lager dan de signaleringswaarde van de inspectie. In vergelijking met 2017 is de huisvestingsratio gelijk gebleven.

Liquiditeit (current ratio)

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de organisatie op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

Definitie: De verhouding tussen de vlottende activa (som van liquide middelen, kortlopende effecten, vorderingen en voorraden) en de kortlopende schulden.

	31-12-2018	31-12-2017
Kengetal:	6,34	5,79

De liquiditeitsratio geeft aan dat 6,34 keer kan worden voldaan aan de uitstaande kortlopende schulden, bestaande uit de posten benoemd in de toelichting op de balans onder 2.4 Kortlopende schulden.

De stichting heeft op 31 december 2018 de beschikking over € 4.341.224 aan liquide middelen en daarnaast € 606.160 openstaan aan nog te ontvangen bedragen.

Deze bedragen zijn binnen één jaar opeisbaar, waardoor kan worden voldaan aan de openstaande schulden die binnen één jaar voldaan moeten zijn, te weten € 780.084.

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde lager dan 0,75.

De liquiditeit is voor 2018 hoger dan de signaleringswaarde van de inspectie. In vergelijking met 2017 is de liquiditeitspositie gestegen.

In bovenstaande berekening is geen rekening gehouden met de in de voorzieningen opgenomen verplichtingen.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft de verhouding aan tussen het resultaat en de totale baten.

Definitie: Resultaat gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

	31-12-2018	31-12-2017
Kengetal 1-jarig:	0,01	-0,02

De rentabiliteit geeft aan hoeveel van de totale opbrengsten omgezet wordt in het uiteindelijke resultaat.

De stichting heeft met de totale baten, te weten € 8.907.753, een resultaat behaald van € 48.520. Dit houdt in dat 0,01 deel van de baten wordt omgezet in het uiteindelijke resultaat, ofwel van elke euro die wordt ontvangen, wordt € 0,01 behouden en wordt € 0,99 besteed.

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde lager dan -0,10.

De rentabiliteit is voor 2018 hoger dan de signaleringswaarde van de inspectie. In vergelijking met 2017 is de rentabiliteitspositie gestegen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen aan en verschaft dus inzicht in de financieringsopbouw. De solvabiliteit geeft ook aan in hoeverre de organisatie op langere termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

Definitie inclusief voorzieningen: Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door het totale vermogen

	31-12-2018	31-12-2017
Kengetal:	0,90	0,89

Deze definitie van de solvabiliteit geeft aan dat 90% van het totale vermogen uit eigen vermogen ofwel reserves en voorzieningen bestaat, hetgeen inhoudt dat slechts 10% van het totale vermogen gefinancierd wordt met vreemd vermogen.

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde lager dan 0,30.

De solvabiliteit is voor 2018 hoger dan de signaleringswaarde van de inspectie. In vergelijking met 2017 is de solvabiliteitspositie gestegen.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen geeft aan het vermogen om niet-voorziene tot de reguliere bedrijfsvoering behorende risico's op te vangen.

Definitie inclusief materiële vaste activa: Het eigen vermogen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten)

	31-12-2018	31-12-2017
Kengetal:	0,69	0,70

In deze definitie wordt de rol van het eigen vermogen als risicobuffer voor onvoorziene gebeurtenissen benadrukt.

Bij toepassing en verankering van het risicomanagement in de organisatie en het goed functioneren van de planning & control cyclus blijven altijd restrisico's achter. Voor het opvangen van de mogelijke financiële effecten moet het bestuur voldoende weerstandvermogen hebben of opbouwen.

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,05.

Het weerstandvermogen is voor 2018 groter dan de signaleringswaarde van de inspectie. In vergelijking met 2017 is het weerstandvermogen gedaald.

Ratio weerstandvermogen:

De stichting kent een eigen financieel kengetal. Dit kengetal geeft aan in hoeverre de omvang van het eigen vermogen voldoet aan de intern gestelde benodigde omvang van het eigen vermogen.

Definitie: beschikbare weerstandcapaciteit (reserves) gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.

	31-12-2018	31-12-2017
Kengetal:	4,4	4,6

De benodigde weerstandscapaciteit is vastgesteld op afgerond € 1.408.000. In 2017 was dit € 1.332.000. Gezien de op korte termijn nog voortdurende ontwikkelingen rondom Passend Onderwijs en de financiële kwetsbaarheid van CSO doordat alle drie de scholen speciaal onderwijs, danwel een speciale vorm van onderwijs aanbieden heeft de bestuurder de aanbeveling van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement overgenomen om een ratio voor het weerstandvermogen van 2 als streefgetal te hanteren. De benodigde weerstandscapaciteit komt daarmee op € 2.816.000.

JAAARREKENING

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA, PASSIVA EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De jaarrekening is opgesteld in gehele euro's.

Activa en passiva, met uitzondering van het eigen vermogen, worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Voor zover noodzakelijk worden op de vorderingen voorzieningen getroffen voor verwachte oninbaarheid.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Grondslagen Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair en naar tijdsgelang plaats op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Onderstaand worden de afschrijvingstermijnen per categorie weergegeven.
Tevens zijn de activeringsgrenzen vermeld.

Categorie	afschrijvings- termijn in maanden	afschrijvings- percentage per jaar	activerings- grens in €
<u>Gebouwen</u>			
Permanent	480	2,5	n.v.t.
Semi-permanent	240	5,0	n.v.t.
Noodlokalen	120	10,0	n.v.t.
<u>Installaties</u>			
Verwarming	180	6,7	1.000
Alarm	120	10,0	1.000
Liften	180	6,7	1.000
<u>Kantoormeubilair en inventaris</u>			
Bureau's	240	5,0	1.000
Stoelen	120	10,0	1.000
Kasten	240	5,0	1.000
<u>Huishoudelijke apparatuur</u>			
Schoonmaakapparatuur	60	20,0	1.000
<u>Schoolmeubilair en inventaris</u>			
Docentensets	240	5,0	1.000
Leerlingensets	180	6,7	1.000
Schoolborden	240	5,0	1.000
Garderobe	240	5,0	1.000
<u>Onderwijskundige apparatuur en machines</u>			
Kopieerapparatuur	60	20,0	1.000
Audio/video installatie	60	20,0	1.000
Beamer	60	20,0	1.000
Projectiemiddelen	60	20,0	1.000
<u>ICT</u>			
Servers	48	25,0	1.000
Netwerk	120	10,0	1.000
Computers	48	25,0	1.000
Printers	48	25,0	1.000
Telefooncentrale	120	10,0	1.000
Digitale schoolborden	96	12,5	1.000
<u>Leermiddelen</u>			
Methodes	96	12,5	n.v.t.
Spel- en sportmateriaal	96	12,5	1.000
<u>Vervoermiddelen</u>			
Vervoermiddelen	48	25,0	1.000

Gebouwen

De gebouwen en terreinen worden opgenomen indien sprake is van economisch eigendom. Hiervan is sprake in het geval van eigen investeringen of van doordecentralisatie van de huisvesting. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Financiële vaste activa

Effecten

Effecten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden de onderfinanciële vaste activa opgenomen effecten die:

- geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille; en
 - niet tot einde looptijd worden aangehouden;
- gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Vlottende activa

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Effecten

Voor de waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen van effecten, zie toelichting effecten financiële vaste activa. Effecten als onderdeel van de vlottende activa hebben een looptijd korter dan één jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas- en banktegoeden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves en een bestemmingsreserve.

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, welke door het bestuur is aangebracht.

Omschrijving	Doel	Beperkingen	EUR
- Reserve nulmeting	Dekking van de afschrijvingslasten van de materiële vaste activa	Formele beperking, ontstaan bij de invoering van de lumpsumbekostiging.	12.806

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

Voor het contant maken van de waarde van de voorziening wordt gerekend met een rekenrente welke voor eind 2018 wordt bepaald. De berekening is als volgt:

Rekenrente = Wettelijke rente (bron: DNB) -/- Inflatie (bron: CBS).

Voor 2018 wordt er gerekend met een rekenrente van -0,10%. Waarbij de waarde voor de wettelijke rente vastgesteld is op 2,00% en de uitgangswaarde voor de inflatie 2,10% is.

Jubileumuitkeringen

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Voor de berekening van de contante waarde van de voorziening wordt gerekend met de rekenrente welke onder het kopje voorzieningen is benoemd. Daarnaast wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Voorziening levensfasebewust personeelsbeleid

De voorziening levensfasebewust personeelsbeleid wordt opgenomen tegen de contante waarde van de gespaarde uren per einddatum verslagperiode, voor personeelsleden waarbij een opnameplan is overeengekomen voor een looptijd van maximaal 5 jaar. Voor de berekening van de contante waarde van de voorziening wordt gerekend met de rekenrente welke onder het kopje voorzieningen is benoemd. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met de opnamekans.

Voorziening groot onderhoud

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Onder deze post valt onder meer vooruitontvangen investeringssubsidies. Deze subsidies moeten zichtbaar in mindering gebracht worden op de materiële vaste activa of als schuld gepresenteerd worden onder vooruitontvangen investeringssubsidies.

Kortlopende schulden

De overlopende passiva betreffen de vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en/of nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen Staat van Baten en lasten

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Het resultaat van de staat van baten en lasten wordt toegevoegd aan de bestemde reserves die door het bestuur zijn bepaald.

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Stichting de condities voor ontvangst kan aantonen.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

De Stichting heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt als verplichtingenbenadering.

Voor toegezegde-bijdrageregelingen betaalt de instelling op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.

De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Pensioenregeling

Nederlandse pensioenregelingen:

De instelling heeft op de balans geen eigen pensioenvoorziening opgenomen. De instelling is volgens de cao PO aangesloten bij het ABP. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2018 geen indexatie plaatsgevonden
- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2018 97,00%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door de instelling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Grondslagen Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, de liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

Prijrisico

De instelling loopt risico's ten aanzien van de waardering van effecten, opgenomen onder financiële vaste activa en effecten, opgenomen onder vlottende activa. De instelling beheerst het marktrisico door onderscheid aan te brengen in de portefeuille, en limieten te stellen.

Kredietrisico

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal voldoen aan het treasurybeleid.

Segmentatie

Een onderwijsinstelling die in meerdere onderwijssectoren activiteiten ontplooit dient de staat van baten en lasten in de toelichting te segmenteren naar bedrijfssegmenten. Ten aanzien van de segmentering van de staat van baten en lasten zijn de voorschriften van artikel 2:380 BW en hoofdstuk 350 Gesegmenteerde informatie van overeenkomstige toepassing. Segmentatie van de balans wordt daarbij aanbevolen. RJ660 schrijft in ieder geval een verplichte segmentatie voor als de rechtspersoon onderwijstaken uitvoert in meerdere onderwijssectoren (RJ660.308).

In de toelichting bij de staat van baten en lasten dient een staat van baten en lasten conform model B (bijlage RJ 660) te worden opgenomen van ieder van de bedrijfssegmenten van de onderwijsinstelling. Hierbij dient een cijfermatige aansluiting te worden opgenomen van het resultaat volgens deze staten van baten en lasten met het totale resultaat van de instelling. In de jaarrekening dient te worden toegelicht welke grondslagen gehanteerd zijn voor de indeling in bedrijfssegmenten. De onderwijsinstelling houdt een bestendige gedragslijn aan ten aanzien van de grondslag voor de segmentering. Slechts wegens gegronde redenen kan de grondslag voor segmentering worden gewijzigd. De wijzigingen en de redenen dienen te worden toegelicht; de vergelijkende cijfers over voorafgaande boekjaren dienen te worden aangepast aan de nieuwe grondslag.

Grondslagen van segmentering

In de jaarrekening wordt overeenkomstig de Richtlijn voor Onderwijsinstellingen een segmentatie van de staat van baten en lasten gemaakt in de volgende segmenten: PO en VO

De stichting bestaat uit twee PO-scholen en één VO-school. De baten en lasten zijn toegerekend aan de scholen waar ze betrekking op hebben. De baten en lasten van het bestuur zijn volgens een verdeelsleutel verdeeld over PO en VO:

PO	78%
VO	22%

Deze percentages zijn gebaseerd op leerlingaantallen en aantal FTE's.

BALANS PER 31 DECEMBER 2018

En vergelijkende cijfers 2017. - na verwerking resultaatbestemming -

		31-12-2018		31-12-2017	
		€	€	€	€
1	ACTIVA				
1.1	Vaste activa				
1.1.2	Materiële vaste activa	800.114		932.099	
1.1.3	Financiële vaste activa	1.775.117		1.745.066	
	<i>Totaal vaste activa</i>		2.575.231		2.677.165
1.2	Vlottende activa				
1.2.2	Vorderingen	606.160		673.854	
1.2.3	Kortlopende effecten	-		501.225	
1.2.4	Liquide middelen	4.341.224		3.704.980	
	<i>Totaal vlottende activa</i>		4.947.384		4.880.059
	TOTAAL ACTIVA		7.522.615		7.557.224
2	PASSIVA				
2.1	Eigen vermogen	6.141.561		6.093.040	
2.2	Voorzieningen	597.820		616.833	
2.3	Langlopende schulden	3.150		3.845	
2.4	Kortlopende schulden	780.084		843.505	
	TOTAAL PASSIVA		7.522.615		7.557.224

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018
En vergelijkende cijfers 2017

		2018		Begroet 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
3	Baten						
3.1	Rijksbijdragen OCW	8.490.709		7.914.766		8.307.623	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	97.802		97.687		98.805	
3.5	Overige baten	235.614		166.335		245.551	
	<i>Totaal baten</i>		<i>8.824.125</i>		<i>8.178.788</i>		<i>8.651.979</i>
4	Lasten						
4.1	Personeelslasten	7.485.239		7.129.910		7.341.825	
4.2	Afschrijvingen	182.565		189.524		190.268	
4.3	Huisvestingslasten	481.275		482.775		495.094	
4.4	Overige lasten	701.710		762.330		832.625	
	<i>Totaal lasten</i>		<i>8.850.789</i>		<i>8.564.539</i>		<i>8.859.812</i>
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>-26.664</i>		<i>-385.751</i>		<i>-207.833</i>
6	Financiële baten en lasten						
6.1	Financiële baten	83.628		62.500		37.329	
6.2	Financiële lasten	8.444		10.500		9.403	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<i>75.184</i>		<i>52.000</i>		<i>27.926</i>
	Totaal resultaat *		48.520		-333.751		-179.907

*(- is negatief)

(Voorstel) bestemming van het resultaat

Een (voorstel) bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.

KASSTROOMOVERZICHT 2018
En vergelijkende cijfers 2017

Ref.	2018		2017	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering (saldo baten en lasten)		-26.664		-207.833
<i>Aanpassingen voor aansluiting bedrijfsresultaat:</i>				
- Afschrijvingen	4.2	182.565		190.268
- Mutaties voorzieningen	2.2	-19.013		40.844
Totaal van aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat		163.552		231.112
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>				
- Vorderingen	1.2.2/-1.2.2.14	49.808		-68.065
- Effecten	1.2.3	501.225		-467
- Kortlopende schulden	2.4/-2.4.18	-63.421		-46.761
Totaal van aanpassingen in werkkapitaal		487.612		-115.293
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		624.500		-92.014
Ontvangen interest	6.1.1/-1.2.2.14	63.642		37.329
Betaalde interest	6.2.1/-2.4.18	8.444		9.403
Mutaties overige financiële vaste activa	6.1.4 / 6.2.2	37.872		-
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		717.570		-64.088
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	1.1.2	-50.580		-68.796
Overige investeringen in financiële vaste activa	1.1.3	-30.051		260.496
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-80.631		191.700
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Aflossing langlopende schulden	2.3	-695		-695
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-695		-695
Mutatie liquide middelen	1.2.4	<u>636.244</u>		<u>126.915</u>
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:				
	2018		2017	
	€	€	€	€
Stand liquide middelen per 1-1		3.704.980		3.578.065
Mutatie boekjaar liquide middelen		<u>636.244</u>		<u>126.915</u>
Stand liquide middelen per 31-12		<u>4.341.224</u>		<u>3.704.980</u>

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1 Activa

1.1 Vaste activa

1.1.2 Materiële vaste activa

	1.1.2.1 Gebouwen	1.1.2.2 Terreinen	1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	1.1.2.4 Overige materiële vaste activa	Totaal materiële vaste activa
	€	€	€	€	€
Stand per 01-01-2018					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	292.329	3.302	2.316.612	430.644	3.042.887
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	107.195	138	1.626.538	376.919	2.110.789
Materiële vaste activa per 01-01-2018	185.134	3.164	690.075	53.725	932.099
Verloop gedurende 2018					
Investerings	-	-	50.580	-	50.580
Desinvesteringen	47.000	-	541.643	283.967	872.610 *
Afschrijvingen	14.355	165	148.146	19.899	182.565
Afschrijvingen op desinvesteringen	47.000	-	541.643	283.967	872.610 *
Mutatie gedurende 2018	14.355-	165-	97.566-	19.899-	131.985-
Stand per 31-12-2018					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	245.329	3.302	1.825.549	146.677	2.220.857
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	74.550	303	1.233.040	112.851	1.420.744
Materiële vaste activa per 31-12-2018	170.779	2.999	592.509	33.826	800.114

* Betreft de desinvestering van volledig afgeschreven activa die niet meer in de scholen aanwezig is.

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.1.3	Financiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2018	Investe- ringen 2018	Desinves- teringen 2018	Waarde- verandering 2018	Resultaat 2018	Boek- waarde 31-12-2018
		€	€	€	€	€	€
1.1.3.7	Effecten	1.745.066	988.830	951.992	-6.788	-	1.775.117
	Totaal Financiële vaste activa	1.745.066	988.830	951.992	-6.788	-	1.775.117

1.1.3.7	Effecten	Boek- waarde 1-1-2018	Investe- ringen 2018	Desinves- teringen 2018	Waarde- verandering 2018	Boek- waarde 31-12-2018
		€	€	€	€	€
1.1.3.7.3	Overige obligaties	1.745.066	988.830	951.992	-6.788	1.775.117
	Totaal Effecten	1.745.066	988.830	951.992	-6.788	1.775.117

Voor een specificatie verwijzen wij u naar bijlage "Specificatie balansposten".

1.2 Vlottende activa

1.2.2	Vorderingen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.2.2	OCW	328.724	333.221
1.2.2.3	Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	78.582	67.934
1.2.2.10	Overige vorderingen	137.467	207.758
	<i>Subtotaal vorderingen</i>	<i>544.773</i>	<i>608.913</i>
1.2.2.12	Vooruitbetaalde kosten	58.451	44.119
1.2.2.14	Te ontvangen interest	2.936	20.822
	<i>Overlopende activa</i>	<i>61.387</i>	<i>64.941</i>
	Totaal Vorderingen	606.160	673.854

Alle vorderingen genoemd onder 1.2.2 hebben een looptijd korter dan een jaar .

1.2.2.3	Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.2.3.3	Additionele aanvragen	9.281	-
1.2.2.3.4	Project ESF	67.150	67.934
1.2.2.3.4	Overige	2.151	-
	Totaal Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	78.582	67.934

1.2.2.10	Overige vorderingen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.2.10.1	Vervangingsfonds	23.347	58.745
1.2.2.10.2	Huur en medegebruik	29.982	17.188
1.2.2.10.7	UWV, compensatieregeling transitievergoedingen	55.741	-
1.2.2.10.7	Samenwerkingsverbanden	14.891	107.997
1.2.2.10.7	Accres, combinatiefunctionaris	2.778	16.667
1.2.2.10.7	Overige vorderingen	10.728	7.161
	Totaal Overige vorderingen	137.467	207.758

1.2.3	Kortlopende effecten	Boek- waarde 1-1-2018	Investe- ringen 2018	Desinveste- ringen 2018	Boek- waarde 31-12-2018
		€	€	€	€
1.2.3.2	Obligaties	501.225	-	501.225	-
	Totaal Kortlopende effecten	501.225	-	501.225	-

1.2.4	Liquide middelen	31-12-2018	31-12-2017
		€	€
1.2.4.1	Kasmiddelen	184	809
1.2.4.2	Tegoeden op bankrekeningen	4.341.040	3.704.171
	Totaal liquide middelen	4.341.224	3.704.980

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen

	Stand per 01-01- 2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12- 2018
	€	€	€	€
2.1.1 Eigen vermogen				
2.1.1.1 Algemene reserve	6.062.847	65.908	-	6.128.755
2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	30.194	-17.388	-	12.806
Totaal Eigen vermogen	6.093.041	48.520	-	6.141.561

2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)

	Stand per 01-01- 2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12- 2018
	€	€	€	€
2.1.1.2.10 Reserve nulmeting	30.194	-17.388	-	12.806
Totaal bestemmingsreserves publiek	30.194	-17.388	-	12.806

2.2 Voorzieningen

	Stand per 01-01- 2018	Dotatie 2018	Onttrek- king 2018	Vrijval 2018	Rente mutatie*	Stand per 31-12- 2018	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1 Personele voorzieningen	182.804	5.806	8.181	-	-	180.428	15.833	74.570	90.026
2.2.3 Voorzieningen groot onderhoud	434.029	75.685	92.322	-	-	417.392	103.346	314.046	-
Totaal Voorzieningen	616.833	81.491	100.503	-	-	597.820	119.179	388.616	90.026

* bij netto contante waarde

2.2.1 Personele voorzieningen

	Stand per 01-01- 2018	Dotatie 2018	Onttrek- king 2018	Vrijval 2018	Rente mutatie*	Stand per 31-12- 2018	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1.2 Levensfasebewust personeelsbeleid	10.592	5.121	-	-	-	15.713	-	15.713	-
2.2.1.4 Jubileum- uitkeringen	172.212	685	8.181	-	-	164.715	15.833	58.857	90.026
Totaal personele voorzieningen	182.804	5.806	8.181	-	-	180.428	15.833	74.570	90.026

* bij netto contante waarde

2.3 Langlopende schulden

	Stand per 01-01- 2018	Aangega- ne lening in 2018	Aflossing in 2018	Stand per 31-12- 2018	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€
2.3.7 Overige langlopende schulden	3.845	-	695	3.150	3.150	852
Totaal Langlopende schulden	3.845	-	695	3.150	3.150	852

2.3.7 Overige langlopende schulden

	Stand per 01-01- 2018	Aangege- ne lening in 2018	Aflossing in 2018	Stand per 31-12- 2018	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€
2.3.7.5 Vooruitontvangen investeringssubsidies	3.845	-	695	3.150	3.150	852
Totaal overige langlopende schulden	3.845	-	695	3.150	3.150	852

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
2.4.6 Schulden aan gemeenten	6.097	5.954
2.4.8 Crediteuren	93.286	105.870
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen	274.722	282.384
2.4.10 Schulden terzake van pensioenen	80.223	82.463
2.4.12 Kortlopende overige schulden	42.009	35.351
<i>Subtotaal kortlopende schulden</i>	<i>496.337</i>	<i>512.022</i>
2.4.14 Vooruit ontvangen subsidies OCW	5.172	-
2.4.15 Vooruit ontvangen investeringssubsidies	695	695
2.4.16 Vooruit ontvangen bedragen	54.564	21.682
2.4.17 Vakantiegeld en vakantiedagen	215.915	222.989
2.4.19 Overige overlopende passiva	7.401	86.116
<i>Overlopende passiva</i>	<i>283.747</i>	<i>331.482</i>
Totaal Kortlopende schulden	780.084	843.504

2.4.12 Overige kortlopende schulden

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
2.4.12.4 Netto salarissen	16.344	6.426
2.4.12.8 Overige geldstromen	19.497	20.952
2.4.12.8 Accountantscontrole	2.614	2.492
2.4.12.8 Overige schulden	3.554	5.481
Totaal overige kortlopende schulden	42.009	35.351

2.4.19 Overige overlopende passiva

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
2.4.19.2 Nog te besteden extra ondersteuningsmiddelen SWV PO	-	78.902
2.4.19.6 Overige overlopende passiva	7.401	7.214
Totaal overige overlopende passiva	7.401	86.116

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Baten

3.1 Rijksbijdragen	2018		Begroot 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
3.1.1 Rijksbijdragen						
3.1.1.1 Rijksbijdrage OCW	7.838.892		7.470.799		7.700.958	
Totaal Rijksbijdrage		7.838.892		7.470.799		7.700.958
3.1.2 Overige subsidies						
3.1.2.1 Overige subsidies OCW	168.118		160.030		160.755	
Totaal Rijksbijdragen		168.118		160.030		160.755
3.1.4 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		483.700		283.937		445.910
Totaal Rijksbijdragen		8.490.710		7.914.766		8.307.623

3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	2018		Begroot 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
3.2.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2.2 Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen -bijdragen en -subsidies	97.802		97.687		98.805	
Totaal Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		97.802		97.687		98.805
Totaal overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		97.802		97.687		98.805

Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen -bijdragen en -subsidies

Vergoeding gymzaal	19.332		18.394		19.784	
Vergoeding parkeergarage	10.791		10.763		10.558	
Vrijval investeringssubsidie gemeente	530		530		529	
Project ESF	67.150		68.000		67.934	
		97.802		97.687		98.805

3.5 Overige baten	2018		Begroot 2018		2017	
	€	€	€	€	€	€
3.5.1 Verhuur	95.568		83.836		102.821	
3.5.2 Detachering personeel	3.670		-		6.715	
3.5.5 Ouderbijdragen	22.737		31.000		22.909	
3.5.9 Opbrengst kantine	4.600		4.000		4.304	
3.5.10 Overige baten	109.039		47.499		108.802	
Totaal overige baten		235.614		166.335		245.551

Overige baten

Autisme Steunpunt	7.042		4.000		11.764	
Opbrengsten overige geldstromen	-		-		9.565	
Subsidie combinatiefunctionaris	33.333		10.000		33.333	
Vrijval investeringssubsidies overige	166		166		166	
LGF via derden	2.047		-		-	
Overige personele opbrengsten	25.273		5.000		17.564	
Subsidie impuls muziekonderwijs	14.583		8.333		8.333	
Overige opbrengsten	26.595		20.000		28.076	
		109.039		47.499		108.802

4 Lasten

4.1	Personeelslasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten						
4.1.1.1	Lonen en salarissen	5.342.180		6.701.910		5.338.328	
4.1.1.2	Sociale lasten	1.041.664		-		1.129.242	
4.1.1.5	Pensioenpremies	720.983		-		740.984	
	Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		7.104.827		6.701.910		7.208.554
4.1.2	Overige personele lasten						
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	-2.376		9.500		32.604	
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	272.617		123.000		375.669	
4.1.2.3	Overige personele lasten	320.462		295.500		184.641	
	Totaal overige personele lasten		590.703		428.000		592.914
4.1.3	Ontvangen uitkeringen personeel						
4.1.3.2	Uitkeringen van het Vervangingsfonds	170.781		-		307.942	
4.1.3.3	Overige uitkeringen personeel	39.511		-		151.701	
	Af: Ontvangen uitkeringen personeel		210.292		-		459.643
	Totaal personele lasten		7.485.238		7.129.910		7.341.825
	<u>Overige personele lasten</u>						
	(Na)scholing	166.242		102.000		63.470	
	Kosten BGZ	42.457		46.000		40.258	
	Premiedifferentiatie	43.630		-		18.284	
	Verrekening uitkeringen	37.846		-		36.642	
	Overige personele lasten	30.287		147.500		25.987	
			320.462		295.500		184.641

Gemiddeld aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers bedraagt 159 in 2018 (2017: 164). Hieronder is de onderverdeling te vinden van het gemiddeld aantal werknemers.

	2018	2017
Bestuur / Management	7	7
Personeel primair proces	92	96
Ondersteunend personeel	60	61
Totaal gemiddeld aantal werknemers	159	164

4.2	Afschrijvingen	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.2.2	Afschrijvingen op materiële vaste activa	182.565		189.524		190.268	
	Totaal afschrijvingen		182.565		189.524		190.268
4.2.2	Afschrijvingen op materiële vaste activa						
4.2.2.1	Gebouwen	14.520		-		14.475	
4.2.2.3	Inventaris en apparatuur	157.207		189.524		161.887	
4.2.2.4	Overige materiële vaste activa	10.838		-		13.906	
	Totaal afschrijvingen		182.565		189.524		190.268

4.3	Huisvestingslasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.3.1	Huur	10.347		6.000		9.321	
4.3.3	Onderhoudslasten (klein onderhoud)	79.849		58.000		79.984	
4.3.4	Energie en water	117.914		140.000		136.994	
4.3.5	Schoonmaakkosten	155.252		157.500		156.783	
4.3.6	Belastingen en heffingen	32.940		30.500		26.552	
4.3.7	Dotatie onderhoudsvoorziening	75.685		78.275		74.039	
4.3.8	Overige	9.289		12.500		11.421	
Totaal huisvestingslasten			481.276		482.775		495.094

4.4	Overige lasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerlasten	186.280		169.000		159.016	
4.4.2	Inventaris en apparatuur	25.430		24.400		18.948	
4.4.3	Leer- en hulpmiddelen	196.416		217.550		198.746	
4.4.5	Overige	293.584		351.380		455.916	
Totaal overige lasten			701.710		762.330		832.626

4.4.1	Administratie en beheerlasten	2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1.1	Administratie en beheerslasten	135.271		114.300		106.595	
4.4.1.2	Reis- en verblijfkosten	13.051		15.000		16.983	
4.4.1.3	Telefoon- en portokosten	32.739		35.950		30.791	
4.4.1.4	Kantoorartikelen	3.525		3.750		3.786	
4.4.1.5	Overige administratie- en beheerslasten	1.694		-		861	
Totaal administratie- en beheerslasten			186.280		169.000		159.016

Seperate specificatie kosten instellingsaccountant

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria (reeds onderdeel van 4.4.1) ten laste van het resultaat gebracht:

		2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1.1.1	Controle van de jaarrekening	4.364		4.800		4.668	
			4.364		4.800		4.668

Uitsplitsing honoraria naar accountantskantoor

Alle hierboven opgesomde werkzaamheden zijn verricht door hetzelfde accountantskantoor in het huidig en/of vorig boekjaar.

Honoraria met betrekking tot de werkzaamheden

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). De kosten voor de controle zijn inclusief bekostiging en omzetbelasting.

Bovenstaande accountants honoraria zijn verwerkt op basis van het lastenstelsel.

4.4.5 Overige lasten		2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
4.4.5.1	Wervingskosten		1.677		12.500		81.220
4.4.5.2	Representatiekosten		22.980		18.000		12.644
4.4.5.3	Huishoudelijke kosten		28.564		25.100		24.889
4.4.5.4	Buitenschoolse cq bijzondere activiteiten		50.004		32.030		66.496
4.4.5.6	Contributies		15.918		15.000		9.027
4.4.5.7	Abonnementen		6.039		4.850		5.753
4.4.5.8	Medezeggenschapsraad		2.830		4.500		2.465
4.4.5.9	Verzekeringen		1.399		5.900		6.133
4.4.5.10	Reproductiekosten, drukwerk, schoolgids		43.437		42.000		42.697
4.4.5.11	Toetsen en testen		6.532		9.850		14.803
4.4.5.12	Culturele vorming		2.247		10.000		4.132
4.4.5.13	Schoolzwemmen		29.533		30.000		29.623
4.4.5.13	Kantinekosten		9.295		10.000		9.591
4.4.5.13	Examenkosten		8.374		7.000		7.632
4.4.5.13	Public Relations		9.500		12.500		7.601
4.4.5.13	Uitgaven overige geldstromen		18.527		-		34.660
4.4.5.13	Overige overige lasten		36.728		112.150		96.551
Totaal overige lasten			293.584		351.380		455.916
6 Financiële baten en lasten							
6.1 Financiële baten		2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
6.1.1	Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		45.756		62.500		37.329
6.1.4	Overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten		37.872		-		-
Totaal financiële baten			83.628		62.500		37.329
6.2 Financiële lasten		2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
6.2.1	Rentelasten en soortgelijke lasten		8.444		10.500		9.403
Totaal financiële lasten			8.444		10.500		9.403
Nettoresultaat *			48.520		-333.751		-179.907

*- is negatief

(VOORSTEL) BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

		Resultaat 2018	
		€	€
2.1.1	Algemene reserve (publiek)		65.908
2.1.2	<u>Bestemmingsreserves (publiek)</u>		
2.1.2.10	Reserve nulmeting	-17.388	
	Totaal bestemmingsreserves publiek		-17.388
	Totaal resultaat		48.520

GESEGMENTEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

En vergelijkende cijfers 2017

PO

		2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
3	Baten						
3.1	Rijksbijdragen OCW	6.238.374		5.708.469		6.056.712	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	60.252		57.687		61.113	
3.5	Overige baten	191.798		125.835		200.780	
	<i>Totaal baten</i>		6.490.425		5.891.991		6.318.605
4	Lasten						
4.1	Personeelslasten	5.664.010		5.322.280		5.406.759	
4.2	Afschrijvingen	135.135		139.524		138.706	
4.3	Huisvestingslasten	349.494		356.870		371.687	
4.4	Overige lasten	478.159		512.250		577.286	
	<i>Totaal lasten</i>		6.626.798		6.330.924		6.494.438
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		-136.374		-438.933		-175.833
6	Financiële baten en lasten		58.644		40.560		21.782
	Totaal resultaat *		<u>-77.730</u>		<u>-398.373</u>		<u>-154.050</u>

*(- is negatief)

GESEGMENTEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

En vergelijkende cijfers 2017

VO

		2018		Begroot 2018		2017	
		€	€	€	€	€	€
3	Baten						
3.1	Rijksbijdragen OCW	2.252.335		2.206.297		2.250.911	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	37.550		40.000		37.692	
3.5	Overige baten	43.815		40.500		44.770	
	<i>Totaal baten</i>		2.333.700		2.286.797		2.333.373
4	Lasten						
4.1	Personeelslasten	1.821.229		1.807.630		1.935.066	
4.2	Afschrijvingen	47.430		50.000		51.562	
4.3	Huisvestingslasten	131.781		125.905		123.408	
4.4	Overige lasten	223.551		250.080		255.339	
	<i>Totaal lasten</i>		2.223.990		2.233.615		2.365.375
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		109.710		53.182		-32.002
6	Financiële baten en lasten		16.541		11.440		6.144
	Totaal resultaat *		126.251		64.622		-25.857

*(- is negatief)

Resultaat op bedrijfsniveau

Totaal resultaat PO	-77.730	-398.373	-154.050
Totaal resultaat VO	126.251	64.622	-25.857
Totaal resultaat op bedrijfsniveau (zie Staat van baten en lasten)	48.520	-333.751	-179.907

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier dienen te worden toegelicht.

VERBONDEN PARTIJEN

De verbonden partijen die toegelicht dienen te worden, zijn hieronder opgenomen.

Verbonden partij, meerderheidsdeelneming

Statutaire naam	Juridische vorm 2018	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-18	Resultaat 2018	Omzet 2018	Verklaring art. 2:403 BW ja/nee	Consolidatie ja/nee
				€	€	€		
Stichting Vrienden van de Zonnehoek	Stichting	Apeldoorn	4	1.830	-120	-	Nee	Nee
Totaal				<u>1.830</u>	<u>-120</u>	<u>-</u>		

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

Verbonden partij, minderheidsdeelneming

Statutaire naam	Juridische vorm 2018	Statutaire zetel	Code activiteiten	Deelname-percentage
Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Apeldoorn VO	Stichting	Apeldoorn	4	0%
Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Apeldoorn PO	Stichting	Apeldoorn	4	0%

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

VERANTWOORDING SUBSIDIES

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EZ regelingen betrekking hebbend op de EZ subsidies)

G1-A Beknopt gespecificeerd

Omschrijving	Toewijzing		Prestatie afgerond?
	Kenmerk	Datum	
Subsidie voor studieverlof	929412-1	20-09-2018	nee

WNT-VERANTWOORDING 2018

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT schrijft voor dat de beloning van topfunctionarissen verantwoord dient te worden in de jaarrekening, ook als de beloning beneden de norm blijft. Voor overige functionarissen geldt publicatieplicht alleen als de norm overschreden wordt.

Indeling en bezoldigingsklasse

De indeling van de rechtspersonen of instellingen over de bezoldigingsklassen gebeurt op basis van drie generieke instellingscriteria te weten:

- (a) de gemiddelde totale baten per kalenderjaar
- (b) het gemiddelde aantal leerlingen, deelnemers of studenten, en
- (c) het gewogen aantal onderwijssoorten of -sectoren.

Deze instellingscriteria bieden een weergave van de zwaarte van de functie van de topfunctionaris gebaseerd op functiewaarderingsverhoudingen. Gezamenlijk geven de criteria een indicatie van de complexiteit van de betreffende bestuursfunctie.

Voor ieder criterium wordt een schaal gehanteerd. Uit de score op die schaal volgt een aantal complexiteitspunten. Het totaal van deze complexiteitspunten bepaalt in welke bezoldigingsklasse de rechtspersoon of instelling valt en welk bezoldigingsmaximum daarmee van toepassing is op de topfunctionaris(sen). Voor de bepaling van de complexiteitspunten verwijzen wij naar de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Complexiteitspunten

Aantal complexiteitspunten per instellingscriteria:	2018
Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	1
Gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	4
Totaal aantal complexiteitspunten	9
Bezoldigingsklasse	D
Bezoldigingsmaximum	€ 146.000

Afwijkende bezoldiging

Er is geen afwijkende bezoldiging van toepassing voor het verslagjaar 2018.

WNT-VERANTWOORDING 2018

Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

De volgende leidinggevende topfunctionarissen en toezichthoudende topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Topfunctionaris			
Aanhef	De heer	De heer	De heer
Voorletters	R.C.H.	L.K.	P.J.H.
Tussenvoegsel		van	
Achternaam	Steneker	Oorspronk	Bouwsema
Functie(s)	Voorzitter Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid van Raad van Toezicht
Leidinggevend topfunctionaris bij andere WNT-instelling	Nee	Nee	Nee
Is werkzaam in dienstbetrekking als topfunctionaris (geen toezichthouder) bij de volgende andere WNT plichtige instelling(en)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting			

Bij deze leidinggevende topfunctionaris(sen) is er geen overschrijding van het bezoldigingsmaximum na cumulatie van alle bezoldigingen bij deze en andere WNT-instellingen.

WNT-VERANTWOORDING 2018

Leidinggevend topfunctionaris met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling

De volgende leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Leidinggevende topfunctionaris				
Dienstbetrekking	Ja	Ja	Ja	Ja
Aanhef	De heer	De heer	De heer	De heer
Voorletters	D.J.	D.J.	M.J.	N.P.
Tussenvoegsel			van	van
Achternaam	Rensink	Rensink	Zanten	Gemeren

Functievervulling in verslagjaar (2018)

Functie(s)	Voorzitter Raad van Bestuur	Voorzitter Raad van Bestuur	Lid Raad van Bestuur	Lid Raad van Bestuur
Aanvang functie	01-01	01-08	01-01	01-01
Afloop functie	31-07	31-12	18-12	31-07
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,300	0,700 *	1,000 **	0,200
Leidinggevend topfunctionaris bij andere WNT-instelling	Nee	Nee	Nee	Nee
Is werkzaam in dienstbetrekking als topfunctionaris (geen toezichthouder) bij de volgende andere WNT plichtige instelling(en)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bezoldiging in verslagjaar (2018)

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	18.002	30.799	85.730	10.777
Beloningen betaalbaar op termijn	3.091	5.151	13.346	-
Subtotaal bezoldiging	21.093	35.950	99.076	10.777
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-	-	-
Totale bezoldiging	21.093	35.950	99.076	10.777
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	25.440	42.840	140.800	16.960
Reden waarom de overschrijding al dan niet is	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* Inclusief een tijdelijke uitbreiding van 0,200 fte.

** Hiervan betreft 0,200 fte Raad van Bestuur.

Gegevens in vorig verslagjaar (2017)

Dienstbetrekking	Ja	Ja	Ja
Functie(s)	Voorzitter Raad van Bestuur	Lid Raad van Bestuur	Lid Raad van Bestuur
Aanvang functie	01-05	01-01	01-01
Afloop functie	31-12	31-12	31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,300	1,000*	0,608*
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	19.616	86.654	52.903
Beloningen betaalbaar op termijn	3.316	13.413	7.394
Totale bezoldiging	22.932	100.067	60.297
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	28.393	141.000	85.770

Toelichting

* Hiervan betreft 0,200 fte Raad van Bestuur.

Bovenstaande leidinggevende topfunctionaris(sen) heeft (hebben) geen uitkering wegens beëindiging dienstverband in 2018 ontvangen.

Bij deze leidinggevende topfunctionaris(sen) is er geen overschrijding van het bezoldigingsmaximum na cumulatie van alle bezoldigingen bij deze en andere WNT-instellingen.

Leidinggevend topfunctionaris zonder dienstbetrekking maand 1 - 12 van de functievervulling

Niet van toepassing, er zijn geen leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking maand 1- 12 van de functievervulling.

Toezichthoudend topfunctionaris

Niet van toepassing, er zijn geen toezichthoudend topfunctionarissen

Niet-topfunctionarissen boven de norm

Niet van toepassing, er zijn geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Rechten

Er zijn geen niet uit balans blijkende rechten die hier moeten worden toegelicht.

Verplichtingen

De volgende niet uit balans blijkende verplichtingen worden hieronder toegelicht.

Vlg Nr. Omschrijving	Periode van t/m	Loop- tijd Mndn	Bedrag per maand €	Bedrag verslag- jaar €	Bedrag < 1 jaar €	Bedrag 1 - 5 jaar €	Bedrag totaal €
1 Ricoh kopieerapparatuur (De Zonnehoek)	11-11-15 t/m 11-11-20	60	1.301	15.612	15.612	14.311	29.923
2 Canon kopieerapparatuur (De Prinsenhof)	14-04-16 t/m 14-04-21	60	604	7.248	7.248	9.664	16.912
3 Canon kopieerapparatuur (De Boog)	19-03-14 t/m 19-03-20	72	360	4.320	4.320	1.080	5.400

ONDERTEKENING DOOR BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDERS

Plaats, datum

Stichting Christelijk Speciaal Onderwijs Apeldoorn

Raad van Bestuur

Voorzitter : D.J. Rensink

Raad van Toezicht

Voorzitter : R.C.H. Steneker

Lid : L.K. van Oorspronk

Lid : P.J.H. Bouwsema

OVERIGE GEGEVENS

STATUTAIRE BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Er is statutair niets geregeld inzake de bestemming van het resultaat.

GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Naam: Stichting Christelijk Speciaal Onderwijs Apeldoorn

Adres: Meester van Hasseltlaan 57, 7316 DK Apeldoorn

Telefoon: 055-5889889

Internetsite: www.cso-apeldoorn.nl

Bestuursnummer: 72464

Contactpersoon: D.J. Rensink

E-mailadres: j.rensink@cso-apeldoorn.nl

BRIN-nummers: 01FJ De Prinsenhof
02VX De Zonnehoeke
15DN De Boog

BIJLAGEN

SPECIFICATIE BALANSPOSTEN

1.1.3 Financiële vaste activa

1.1.3.7.3 Overige obligaties

<i>Omschrijving</i>	<i>coupon datum</i>	<i>nominale waarde</i>	<i>aankoop waarde</i>	<i>markt waarde</i>	<i>boek waarde</i>	<i>%</i>
3% BNG 11/21	24-okt	500.000	554.200	546.115	520.325	3,000
1,25% EIB 14/26	13-nov	250.000	267.750	266.910	264.200	1,250
0,25 BNG 15/25	5-mei	500.000	495.830	496.950	496.426	0,000
0.625 NAB 17/24	18-sep	500.000	493.000	491.453	494.167	3,875
			<u>1.750.000</u>	<u>1.810.780</u>	<u>1.801.428</u>	<u>1.775.117</u>

RESERVES EN VOORZIENINGEN PER KOSTENPLAATS

2.1 Reserves

2.1.1.1 Algemene reserve (publiek)

2.1.1.1		Algemene reserve (publiek)	Mutaties 2018			
			Stand	Resultaat	Overige	Stand
			01-01-2018		mutaties	31-12-2018
			€	€	€	€
01	De Prinsenhof	3.244.645	-50.630	-	3.194.015	
02	De Zonnehoek	2.097.843	38.882	-	2.136.726	
04	De Boog	512.544	140.669	-	653.212	
99	Bestuur	207.815	-63.012	-	144.802	
Totaal Algemene reserve		6.062.847	65.908	-	6.128.755	

Bestemmingsreserves

2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)

2.1.1.2.10 Reserve nulmeting

2.1.1.2.10 Reserve nulmeting		Mutaties 2018			Stand 31-12-2018 €
		Stand 01-01-2018 €	Resultaat	Overige	
				mutaties	
01	De Prinsenhof	14.679	-12.315	-	2.364
02	De Zonnehoek	13.585	-4.518	-	9.067
04	De Boog	1.930	-555	-	1.375
Totaal Reserve nulmeting		30.194	-17.388	-	12.806

2.2 Voorzieningen

2.2.1 Personeelsvoorzieningen

2.2.1.2.2 Voorziening Levensfasebewust personeelsbeleid		Mutaties 2018			
		Stand	Dotatie	Onttrekking	Stand
		01-01-2018			31-12-2018
		€	€	€	€
04	De Boog	10.592	5.121	-	15.713
Totaal Voorziening Levensfasebewust personeelsbeleid		10.592	5.121	-	15.713

2.2.1.4 Jubileumvoorziening		Mutaties 2018			
		Stand	Dotatie	Onttrekking	Stand
		01-01-2018			31-12-2018
		€	€	€	€
01	De Prinsenhof	31.678	1.165	2.666	30.177
02	De Zonnehoek	103.989	-5.028	4.162	94.799
04	De Boog	36.545	4.548	1.354	39.739
Totaal Jubileumvoorziening		172.212	685	8.181	164.715

2.2.3 Voorzieningen groot onderhoud

2.2.3.1.1 Voorziening Gebouwen		Mutaties 2018			
		Stand	Dotatie	Onttrekking	Stand
		01-01-2018			31-12-2018
		€	€	€	€
01	De Prinsenhof	339.274	7.410	72.737	273.947
02	De Zonnehoek	54.271	38.370	-	92.641
04	De Boog	40.484	29.905	19.585	50.804
Totaal Voorziening Gebouwen		434.029	75.685	92.322	417.392

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl 01FJ/De Prinsenhof

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	1.747.147		1.822.456	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	30.122		30.341	
3.5	Overige baten	55.810		44.101	
	<i>Totaal baten</i>		<i>1.833.079</i>		<i>1.896.898</i>
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	1.565.524		1.580.393	
4.2	Afschrijvingen	43.237		42.070	
4.3	Huisvestingslasten	148.119		146.010	
4.4	Overige lasten	139.146		114.266	
	<i>Totaal lasten</i>		<i>1.896.026</i>		<i>1.882.739</i>
	Totaal resultaat *		-62.947		14.159

*(- is negatief)

(Voorstel) bestemming van het resultaat

Een (voorstel) bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl 02VX/De Zonnehoek

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	4.491.227		4.234.256	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	30.130		30.771	
3.5	Overige baten	135.221		156.326	
	<i>Totaal baten</i>		<i>4.656.578</i>		<i>4.421.353</i>
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	4.012.567		3.748.654	
4.2	Afschrijvingen	91.899		96.636	
4.3	Huisvestingslasten	200.458		225.677	
4.4	Overige lasten	317.290		430.685	
	<i>Totaal lasten</i>		<i>4.622.214</i>		<i>4.501.652</i>
	Totaal resultaat *		34.364		-80.299

*(- is negatief)

(Voorstel) bestemming van het resultaat

Een (voorstel) bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl 15DN/De Boog

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	2.252.335		2.250.911	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	37.550		37.692	
3.5	Overige baten	43.599		44.671	
	<i>Totaal baten</i>		2.333.484		2.333.274
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	1.796.995		1.913.147	
4.2	Afschrijvingen	47.430		51.562	
4.3	Huisvestingslasten	131.522		123.408	
4.4	Overige lasten	217.424		246.219	
	<i>Totaal lasten</i>		2.193.371		2.334.336
	Totaal resultaat *		140.113		-1.062

*(- is negatief)

(Voorstel) bestemming van het resultaat

Een (voorstel) bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 PER KOSTENPLAATS

Kpl 99/Bestuur

		2018		2017	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.5	Overige baten		983		453
	<i>Totaal baten</i>		983		453
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten		110.152		99.632
4.3	Huisvestingslasten		1.176		-
4.4	Overige lasten		27.851		41.455
	<i>Totaal lasten</i>		139.179		141.087
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		-138.196		-140.634
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten		83.628		37.329
6.2	Financiële lasten		8.444		9.403
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		75.184		27.926
	Totaal resultaat *		-63.012		-112.708

*(- is negatief)

(Voorstel) bestemming van het resultaat

Een (voorstel) bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.